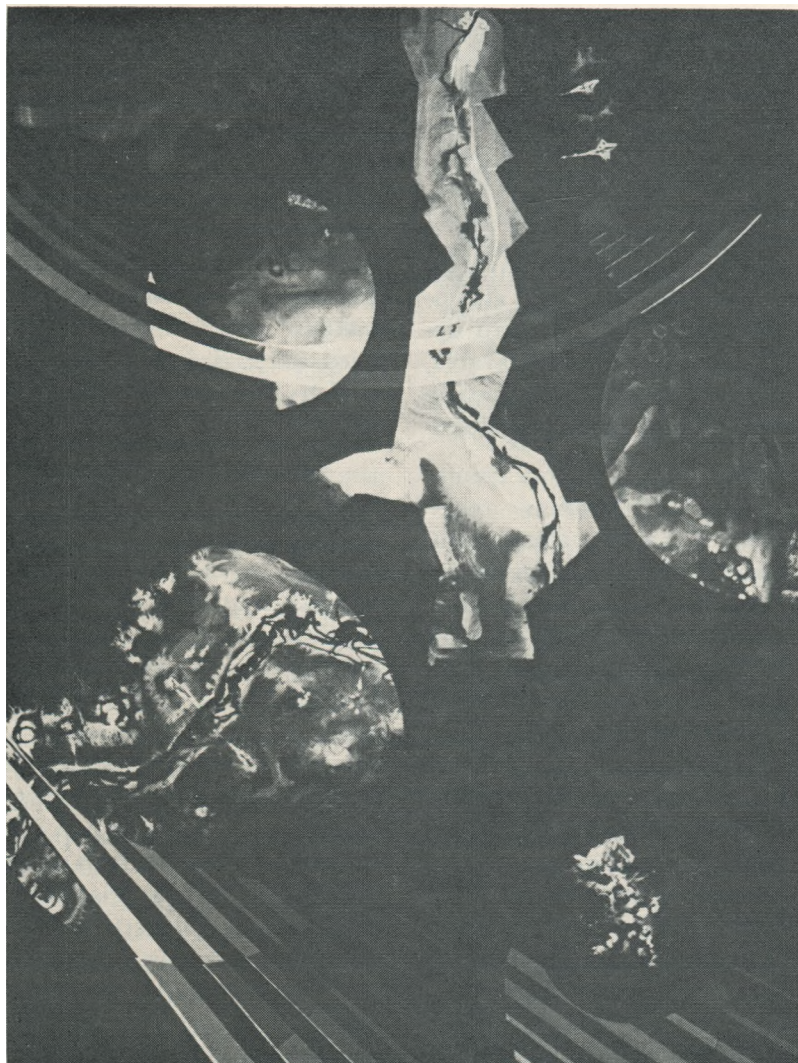

1970 m. Liepa-Rugp.
July-August
Vol. XXI, No. 7

L. Urbonas

Dimensija

ATOSTOGOS (II)

Palyginome atostogas su aruodu, iš kurio išmintingi žmonės prisipila maišą kūno ir dvasios jėgų. Kiti jų tepasisemia tik menkas riešukučias. Nestinga ir tokių, kurie ne tik to neparsineša, bet dargi prie aruodo palieka ir jau turėtą grūdų atsargą, tai yra iš atostogų grįžta dar labiau pavargę, negu buvo prieš jas. Ta maža atostogų nauda kyla iš to, kad jų metu daroma ne kas kūnui ir dvasiai pravartu, bet kas slogu. Praėjusiame straipsnyje žvilgtelėjome į kūną, šiame pakalbėsime apie dvasią.

DVASIAI SVEIKI DALYKAI

Klausėme, kas sveika kūnui. Jam tikrai nesveika judėjimo stoka. Ir nesveika perkrovimas valgiu. Bet ką daugelis atostogų metu daro? Ogi kaip tik šiuos du dalykus. Užuoat daugiau judėję, ilgas valandas sėdi. Užuoat mažinę skrandžiui plušą bei metę šalin žalingą svorį, sėdi svečiuose prie valgiais apkrauto stalo. Dabar panašiai paklausime, kas sveika dvasiai. Jai tikrai sveika gerai išmiegoti. Ir tikrai sveika klausytis, ką kalba gamta. Bet ar daug randame žmonių, kurie atostogų metu su miegu ir gamta išmintingai bendrauja, semiasi iš jų dvasiai atgaivos?

Bene visi žinome Maironio eiles, kuriomis pradeda VII-ją *Jaunosios Lietuvos* giesmę: "Ir kas do naktis!... / Gražumas dangaus! Tarp žvaigždžių įsikirtę / Septyni antai šienpiūviai! / Aukščiau dar šviesiau, Grigo ratai apvirtę / Ant kelio, išgrįsto blaiviai". Žiburiais nusėtas nakties dangus nuo

pat žilos senovės traukė žmonijos akį ir skatino mintį. Miesto žmogui šiandien jį bauriai temdo ir gatvių šviesos, ir susikimšę pastatai, ir pramonės dūmų teršiamas oras. O kur daugelis atostogauja, gamtoje, toji dangaus skliautų panorama atsiskleidžia visa savo didybe ir žava. Bet ar daug kas ten sutemus grožisi tais gamtos stebuklais? Mieliau drybso prieš televizijos dėžę, iš kurios dažnai bliūvauja ir skeryčiojasi koks apžėlęs žmogpalai-kis.

Arba vėl, kokia grožybe, saulei tekant, vasaros gamta, ramos prausta, pakyla iš miego! Žinome vyskupo Baranauko *Anykščių šilelio* žodžius: "Kai jau dienos brėkstant rytai šviesa tvinksta, / Rasos pilnos žolynų žemyn galvos linksta, / Tada šilas nubunda... Vis kitokios bylos: / Dagiliai, pečialandos, strazdeliai, čyžylos. / Skamba, ūžia per krūmus, ir vis kitaip mainos, / Ir vis dūšion įsmenga — lyg Lietuvos dainos". Bet daugeliui ir tas bundančio ryto žavesys, su savo spindinčia rasa ir dingstančia migla, savo paukščių giesmėmis ir galvas tiesiančiomis gėlėmis, lieka svetimas. Kaipgi neliks? Juk jei ir keliamasi, tai su užgriuvusiomis akimis, nes per vėlai eita gulti, arba net su sopančia galva, nes per uoliai vakare myluotas stiklas svaigalų. Miego dvasiai nešamos gaivos dar šiek tiek pasigriebiama, nors irgi nelabai sveiku būdu. Bet gamtos gaivinamai šneka daugelis šiandien tapę kone kurti, jos knygai skaityti — kone akli.

GAMTA — MOKYTOJA

Gamtą vadinu knyga ne be pagrindo. "Visa gamta", rašo šv. Augustinas, "yra tartum didinga knyga" (*Contra Faustum*, 32, 20). Anglų vyskupas Jonas Vaughan viename savo pamokslų nurodo, jog yra dvi raštų rūšys, iš kurių galime mokytis apie Dievą: "Mokslas apie Dievą vadinasi teologija. Ji surašyta tose didelėse, storose knygosė, sukrautose ant bibliotekų lentynų. Tačiau teologija taip pat surašyta po atviru dangumi — kalnuose ir giriose, jūrose ir upėse, o ypač dangaus žvaigždėse, kurios sužiba virš mūsų galvų naktį. Visa gamta yra tartum didžiulė knyga, parašyta ir iliustruota paties Kūrėjo ranka" (*Time or Eternity?* New York, Benziger 1914, 24 psl.).

Gamta yra gera mokytoja ne vien apie Dievą. Ji daug ko moko ir apie žmogaus gyvenimą. Todėl Šventasis Raštas mus ir ragina eiti pas ją į mokyklą. Patarlių knygoje skaitome: "Eik, tinginy, pas skruzde, išžiūrėk į jos kelius ir mokykis išminties" (Pat. 6, 6). Ekleziastiko knyga pataria: "Negirk žmogaus dėl jo gražumo ir nė vieno neniekink dėl jo išvaizdos". Ir veda pavyzdžio į gamtą — prie medaus korio. "Žiūrėk", sako, "bitė — maža tarp sparnuočių, bet jos vaisius — gardžiausias dalykas" (Ekl. 11, 2-3). Arba štai kaip psalmistui dangaus skliautai kalba apie mūsų mažumą — ir kartu didybę: "Kai žvelgiu į dangų, kurį padarė tavo pirštai, į mėnulį ir žvaigždes, kurias sukūrei, klausiu: kas gi yra žmogus, kad jį atsimeini, arba žmogaus sūnus, kad juo rūpinies? Bet tu jį padarei nedaug ką mažesnę už dievybę, apvainikavai šlovinga garbe ir pavedei jam valdyti visa, ką tavo rankos sukūrė!" (Ps. 8, 4-8).

Ypač į gamtą mus veda Naujajame Testamente mokytojų Mokytojas Kristus. Ragina kelti akis ir stebėti dangaus paukščius, žvelgti į laukų gėles. Kaip jis aiškina Dievo karalystę? Rodydamas į dirvoje beriamą sėklą, pie-mens ganomą kaimenę avių, žvejų į krantą traukiamą tinklą, piūčiai bologiantį lauką javų. Gamta yra kone kiekviename jo skelbtosios evangelijos lape: tai balandis, tai žaltys, tai lapė, tai kupranugaris; čia — viščiukus globianti višta, ten — prie maitos besirenkantys ereliai, dar kitur — perlų neišmananti kiaulė. Ir daugybė kitų mus supančios gamtos dalykų: ir tarp kviečių augančios piktžolės, ir paslaptinai pučiantis vėjas, ir pavasarį sprogstantis pumpuras.

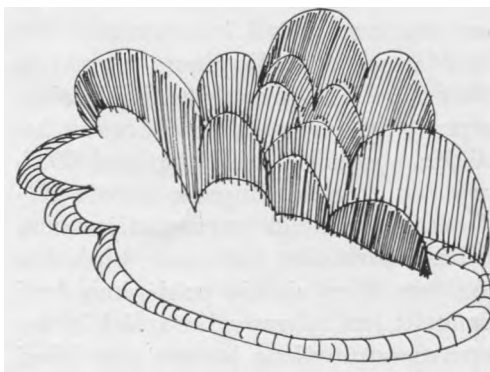
GAMTA — GYDYTOJA

Gamta yra puiki mokytoja. Pridėkime, jog yra ir gera gydytoja. Kas nežino, kokią didelę reikšmę sveikatai palaikyti ir atstatyti turi saulė, oras, vanduo? Ir iš ko pagaminta daugelis vaistų, jei ne iš gamtos augmenijos: žiedų ir lapų, šaknų ir vaisių? Tačiau apie gamtą kaip gydytoją čia bus kalbama ne šia, o platesne prasme. Ji neša sveikatą ne vien kūnui, bet ir sielai. Gydo ne tik vaistais, kurie iš jos teka, bet ir žodžiais, kuriais dvasiai šneka. O dvasios požiūriu dažnas šių dienų žmogus serga — ir psichiškai, ir visuomeniškai, tai yra sutrikęs jo santykis ir su savimi, ir su kitais.

Matome daugelio ligotą santykį su savimi pačiais: praradę vidinę pusiausvyrą, slegiami baimės, netikrumo; betiksliai, bevilčiai, bedžiaugsmiai. Dažnas, tik už vieno žingsnio nuo savižudybės, ieško kelio pornografijos nuogybėse, narkotikų nirvanose, hipių kolonijose. Iš to vidinio prislėgimo, kurį daugelis jaučia, nusivylimo, išeities nebematymo ne vieną jau yra pagydziusi

gamtos šneka — jei, kieno nors patarti, į ją ėjo ir jos klausėsi, ypač kur mėgo būti vaikystės dienomis: ar prie švokščiančios jūros kranto su jos žuvėdromis ir smiltimis; ar šlamančioje girioje su jos paslaptingu gyvenimu; ar kalnuose su jų trobelėmis ir besiganančių karvių varpeliais. Iš pradžių gal buvo liūdna, plaukiant į vaizduotę prisiminimams. Bet palengva širdyje skleidėsi ramybė, dvasioje budo gyvenimo tikslas ir grožis, valioje mezgėsi noras ir ryžtas gyventi. Kai kurie yra net spaudoje aprašę, kaip gamtos kalba išgynusi iš jų vidaus ligūstas ūkanas, atstačiusi sveiką pusiausvyrą.

Kaip sakyta, daugelis žmonių šiandien negaluoja psichiškai: sutrikęs jų santykis su savimi pačiais. Daugelis nesveikuoja ir visuomeniškai, tai yra sutrikęs jų santykis su kitais. Augančios šeimų skyrybos, tėvų neklausantys vaikai, auklėtojų nebesuvaldomi mokiniai, smurtingas įstatymų nebesilaikymas, kito teisių nebepaisymas yra šio nesveikavimo simptomai. Ir jį gydyti gamtos kalboje glūdi ištabi galia. Ir iš žvaigždžių, ir iš augalų, ir iš gyvulių šviečia planas, tikslumas, darna. Nekrypdami iš nustatyto tako, keliauja per nakties dangų jo žiburiai. Kiekvienas žolynėlis, klausydamas neregimos galios balso, mezga ne kitoki, o sau skirtą vaisių. Ir skruzdė, ir bitė,

tiksliai įsijungusi į savo bendruomenę, laikosi jos dėsnių. Visa toji gamtos šneka ir žmogaus sąmonėje skiepija harmoniją su visata ir jos įstatymais, kurie yra priešingybė anarchijai, savaivaliavimui, tvarkos griovimui ir kitoms visuomeninį žmogaus veidą šiandien taip bauriai darkančioms dėmėms. O televizija, kinas, skaitiniai tas dėmes dažnai bruka mūsų dvasiai kaip maistą.

KODĖL GAMTOS NESIKLAUSOMA

Kodėl daugelis žmonių nesiklauso, ką gamta jiems kalba: neleidžia tai puikiai mokytojui savęs auklėti, tai žymiai gydytojui nešti sau sveikatos? Man regis, dėl trijų priežasčių: dėl skubos, dėl įpročio ir dėl baimės.

Viena, dėl *skubos*. Ar daug ką pastebime, kai kur nors lekiamo? Porą grubių bruožų — taip, smulkesnių detalių — dažnai nė vienos. Mūsų žvilgsnis praslenka dalykų paviršiumi; po juo glūdinti gelmė lieka nesemta, jos kalba neišgirsta, grožis neragautas. Šiandieniniam žmogui kaip tik pasidaryt būdinga eiti ne gilyn, o platyn: lėkti, skubėti, kad kuo daugiau aprėptų — ir tuo pačiu nieko giliau į save nepaimtų. Kaip matome daugelį elgiančiųis ekskursijose? Stengiasi kuo daugiau aplėkti. Todėl grįžta daug regėję, bet maža tepastebėję ir nieko giliau į save neįdėję. Gamtos kalba tik to gailiai girdima, kas moka sustoti ir skonėtis, leisti jos grožiui ir darnai į save gertis.

Antra, dėl *įpročio*. Miesto žmogus būna susikimšusiuose namuose. Todėl ir su gamta beturi daug mažiau ryšio už gyvenančius atvirose laukuose. Tai veikia jo įpročius: akys įjunkusios į televiziją, ausys — į radiją, mintys — į vitrinose išstatytas prekes. O į ką žmogus įprato, tuo lengvai nenusikrato. Todėl ir atsidūręs gamtoje, atsineš-

tais prietaisais kreipia savo ausį, akį ir vaizduotę nuo jos šalin. Žiūrėk, ypač jaunesnieji, išėję pasivaikščioti, bet į ausis rėkia garsai iš kišeninio radijo aparatėlio. Sėdi pavakare prie vandens, bet akys subestos į nešiojamos televizijos stiklą. Patys pievose, bet lūpose ir mintyse — prekės, namai, automobilis. Kaip toks žmogus klausysis gamtos kalbos, kad jo pojūčiai, galima sakyti, likę mieste.

Trečia, dėl *baimės*. Gamtoje nuri-mės, žmogus ima girdėti savo širdies balsą. Bet daugelis šiandien kaip tik to balso išgirsti bijo, į savo vidų žvelgti vengia, kad nereikėtų prisipažinti, jog negyvena, kaip turėtų. Evangelijos žodžiais, bijo šviesos, kad nepasirodytų tamsos darbai. Vengia gamtos šnekos, kad nepamatytų savo vidinės tuštumos.

VAIKO TEIKIAMA PAMOKA

Sakėme, kad dvasiai sveika miegas ir gamta. Čia irgi galime pasimokyti iš vaiko. Ugtelėjęs vaikas mus moko, kaip *miegoti*. Vaikams neleidžiame ilgai vakaroti, ir gerai darome, nes miego stoka nesveika. O nesveika ne tik jiems, bet ir suaugusiems. Bet čia, mokę vaikus, kaip sveikai elgtis, patys taip nesieliame. Išsimiegoję, vaikai dieną vėl trykšta energija: vaizdams žvaliomis akimis, garsams klusiomis ausimis, įspūdžiams imliu vidumi. O suaugusieji dažnai naktimis užia, po to keliai su paraudusiomis akimis, leidžia dieną su atbukusiu dėmesiu aplink esančiam gėriui, irzliai jautrūs dėl menkniekių.

Vaikas yra pavyzdys ne vien miegojimo laiku, bet ir būdu. Daugybė žmonių šiandien nebepajėgia be raminančių vaistų užmigti naktį, be dirginančių preparatų darbuotis dieną. Bet ar mes matome vaiką imant miego piliules, kad galėtų ilsėtis, arba mau-

kiant juodos kavos puodukus, kad būtų atbudęs? Jam nei vieno, nei antro nereikia. O suaugusių dažnas be jų nebeapsieina, nes nebemoka būti atsileidęs nei smegenimis, nei raumenimis. Pridėkime, jog tą kenksmingą įsitempimą labai pajėgiai gena šalin du dalykai, kaip tik būdingi vaikui: gyvas tikėjimas ir nekalta sąžinė. Kieno vidų šiedu dalykai gaivina, tas paprastai ir miegoti geba giliu teisingo miegu. Gerai išmiegota naktis yra didelė energijos atstatytoja. Jei jos nėra mūsų atostogų dienotvarkėje, grįšime iš jų prie darbo ne pailsėję, o išsisėmę.

Antra, vaikas *bendruoja su gamta*. Ar imsime Vaižganto Taučių Aleksiuką, ar Twaino Hukleberį Finą, ar save pačius, mažumėje varlinėjusius po pievas ir laukus, — visur rasime tą patį dalyką: gamta yra vaiko neatskiriamą draugę. Ypač čia, atostogų metu, iš vaiko nesimokydami, mes save apiplėšiame. Gamtoje atostogaujant, dideli aruodai mums Kūrėjo prižerti. Esame peiktini, jei, tame gausos svirne būdami, iš jo aruodų nesisemiame.

Mintis apie gamtą suglaus žiupsnelis patarimų. Nuvykę į ją atostogų, nepamirškime, kad, be stiklo svaigalų, esama į ranką imti ir kitų daiktų, netgi įdomesnių: kad, be televizijos ekrano, esama ir kitų vaizdų, netgi suvis trauklesnių: kad, be džiazio muzikos ir daina pavadinto rėkavimo iš radijo aparato, esama ir kitų garsų, netgi kur kas žavesnių: kad, be drybsojimo kėdėje, esama ir kitų užsiėmimų, žymiai sveikesnių. Be to, jei tik galima, turėkime gerą kamputį gamtos ir prie savo namų mieste. Pagaliau gyvenkime taip, kad nereikėtų bijoti atvirai žvelgti į savo širdį — ir į gamtą, iš kurios kalba Dievas. O jos balso klausytis dera kiekvienam, bet ypač lietuviai, kuriam gamta nuo pat senovės buvo sava ir artima.

ŠEIMA

DR. A. LIAUGMINAS

ŠIŲ DIENŲ AUKLĖJIMO PROBLEMOS ŠEIMOSE

Žmogus, kaip ir pavienė organizmo ląstelė, gyvena ne sau ir ne savo paties dėka. Ląstelė tarnauja organizmui tam, kad ji pati galėtų išlikti gyva. Taip yra ir su žmonėmis. Jau pačiam žmogaus atsiradimui reikalingas dviejų asmenų bendravimas. O ką jau bekalbėti apie tolimesnę jo raidą: jis kaskart vis labiau įsijungia į platesnę žmonių bendruomenę ir joje tarpsta fiziškai bei dvasiškai.

Pati pirmoji ir intymiausioji žmonių bendruomenė yra šeima. Jos įtaka naujojo individo visapusiškam formavimuisi yra nepaprastai didelė (bent taip būdavo ir turėtų būti). Yra sakoma, kad vaikas per pirmuosius penkerius metus daugiau žinių ir patyrimo įgyja, negu per penkerius metus aukštojoje mokykloje. Ir kas svarbiausia — per tuos penkerius metus yra nulinėjami pagrindiniai jo charakterio bruožai. Tad šeima yra pirmoji mūsų mokykla ir perdavėja socialinių, etinių bei religinių vertybių, kurios yra įliejamos į besiformuojančio charakterio struktūrą.

Pamažu į šeimos auklėjamąją veikmę įsilieja aplinka: draugai, kitos šeimos, mokykla, spauda, kinas, radijas ir kiti, auklėjamosios įtakos turį veiksniai. Tačiau šeimos reikšmė normaliose sąlygose tęsiasi pagrindiniu raudonu siūlu iki visiško individo subrendimo. Taip bent buvo senos kultūros

kraštuose. Ten auklėjimo vyksmas ėjo visai natūraliai be ypatingų iš anksto suplanuotų pastangų. Tik mokyklos rūpinosi metodais, kaip lengviau ir prieinamiau pateikti mokslo žinias ir išugdyti intelektualinius bei techninius sugebėjimus.

Šiame moderniaame krašte, kur civilizacija perima kultūros vaidmenį, kur doleris dievaitis pasidaro gyvenimo tikslu, kur gėris matuojamas nauda, kur aplinkos veikmė nustelbia tradicinę šeimos įtaką, iškyla eilė auklėjimo problemų. Mes nebegalime suprasti savo vaikų, o jie nenori suprasti mūsų. Vaikai bėga iš namų. Dabar jau nebe madoj, baigus viduriniąją mokyklą, tęsti studijas tame pačiame mieste, reikia "būtinai" išsikelti kuo toliausiai nuo tėvų, į kitą miestą ar net į kitą valstybę. Maža to, dideli jaunuolių būriai siekia visiško atsipalaidavimo nuo bet kokių visuomeninės santvarkos varžtų ir jungiasi į hipių eiles. Su likusiais namie taip pat sunku susikalbėti. Tad kur visa to šaknys, ir kokių priemonių reikėtų imtis tėvams, kad nenustotų paskutinės įtakos vaikams?

Sprendžiant šį gyvybinį klausimą, reikia pasvarstyti du veiksnius: sustiprėjusią socialinės aplinkos įtaką ir reikalą peržiūrėti mūsų pačių auklėjamąją taktiką bei veiklą.

APLINKA

Kai ekonominė gerovė pasidaro pagrindiniu tikslu, neišskiriant nė mūsų ateivių, o doleris — to tikslo pasiekimo pagrindine priemone, abu tėvai griebiasi tarnybų, o antvalandžiai — tai jau ypatinga laimė ir privilegija! Kad nesimaišytų seneliai ir kad būtų galima pagal aplinkos standartus išlaikyti butą su visais patogumais, tie vargšai seneliai uždaromi į prieglaudą. Tad vaikai po pamokų zuja gatvėmis ir "auklėjasi" patys, dar kai kurių suaugusių pagundomi.

Tėvai, grįžę iš darbo, būna pavargę. Tėvas atsipalaiduoja nuo dienos įtampos, žiūrėdamas televizijos, o motina dar turi apibėgti namų ruošą. Tad kas gi besidomės vaikais, kur jie buvo ir ką jie darė? Kad jie nesimaišytų ir netrukdytų tėvams, jų kambaryje pastatomas kitas televizijos aparatas. O ką jie ten mato? Vaizdus be turinio, kurie veikia vien tik į jausmus ir sužadina įtemptas emocijas, kad komercinės reklamos (kas ir yra tų programų tikslas) būtų automatiškai praryjamos. Šiurpulingiausiu momentu, kai vienas pagriebia revolverį, ir tik sekundės klausimas, ar antras liks gyvas, — filmas nutrūksta, ir "sponsorius" išeina su skalbimo milteliais, šunims maistu ir pan. Rodomi mokinių maištai prieš mokytojus ir mokyklas, studentų streikai, jaunuolių seansai su narkotikais, hipių stovyklos. Ir visa tai be mažiausios kritikos!

Pirmuosiuose laikraščių puslapiuose didžiausiomis raidėmis iškeliami kriminaliniai nusikaltimai su smulkiausiu žiaurumų aprašymu, o paskutiniuose puslapiuose — profesionalinių, taip pat biznio tikslais suorganizuotų, sporto žaidynių rezultatai. Kultūrinės žinėlės, jeigu jų pasitaiko, ir politikų kalbos yra išmėtos tarp poros šimtų puslapių. Tad, norėdamas

jas pasekti, turi akimis permesti dešimtis reklamos puslapių, kol surandi pradėto skaityti teksto tąsą. Bet, jos beieškodamas, jau būsi norom nenorom prarijęs keliolika komercinių skelbimų.

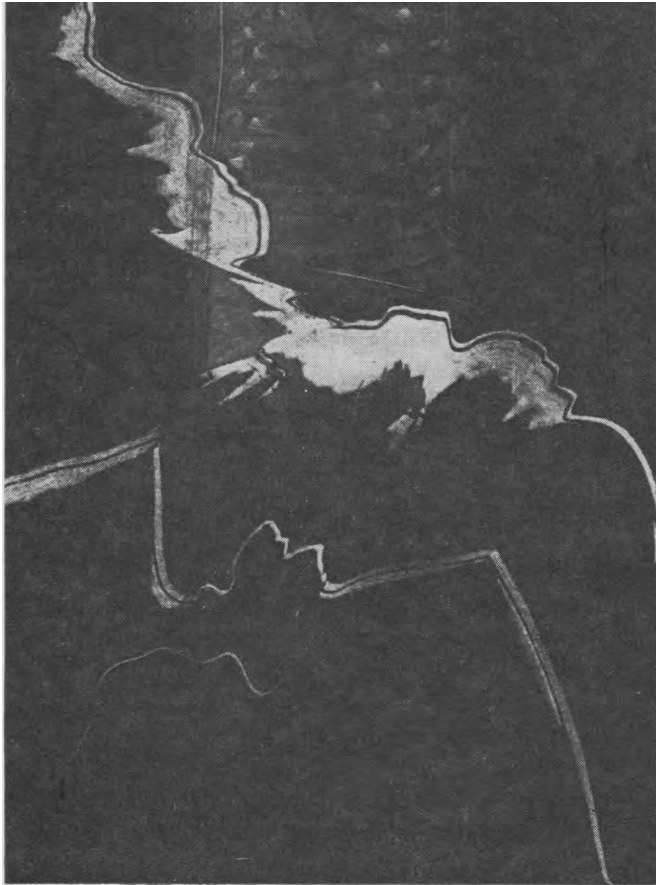
Jeigu anais laikais spauda, teatras, radijas buvo laikoma viešojo švietimo priemonėmis, dėl to jos negalėjo būti privačiose rankose ar tarnauti pašaliniam tikslams, šiandien visa tai tevalidinama "susisiekimo menu" (Communication Art). Todėl iš čia nebėra ko laukti tėvams talkininko vaikų auklėjimo darbe. Šis "menas" turi savo aukščiau minėtus konkretesnius tikslus: pataikauti publikai, pasiekiant kuo plačiausias mases, ir paskleisti kiek galima daugiau skelbimų.

Gana skūstis. Prieš vėją nepapūsi.

O jei darosi nuo jo šalta, reikia ieškoti užuovėjos. Jaunosios kartos atžvilgiu tą užuovėją galėtume sudaryti, kurdami savąją aplinką. Reikia vaikus įjungti į jau esamas organizacijas: skautus, ateitininkus, dramos studijas, chorus, parapijinius jaunimo klubus ir pan. Juk, žiūrėkite, žydų jaunimas yra skirtingas, negirdėti, kad būtų tiek pauglių nusikaltimų. Kodėl? Dėl to, kad jie laiko jaunimą prie savos bendruomenės, kuri yra labai vieninga ir vadovaujasi griežtu režimu.

PERŽIŪRĖKIME SAVO AUKLĖJAMĄJĄ TAKTIKĄ IR METODUS

Gyvenimas nestovi vietoje. Mašinos pakeičia rankas, susisiekimas pakilo virš žemės ir vandens į tolimesias erdves, asmeninis autoritetas užleido vietą grupiniam bei demokratiniam, mokykloje "kalimo" metodas buvo pakeistas *aktyvi* u, kur mokinys savo veikimu įsigyja žinias ir sugebėjimus. Šalia proto primato vis labiau iškeliamas jausmų vaidmuo su pasąmoniniu motyvavimu, apsprendžiant žmogaus

L. Urbonas

Ciklas A, Nr. 273

veiksmus bei elgesį. Šių faktų akivaizdoje reikėtų peržiūrėti ir mūsų auklėjimo taktiką. Mažųjų mažiausiai mes turėtume siekti gilesnės išvalgos į mūsų elgesį vaikų atžvilgiu ir taip pat į vaikų elgesį sąryšy su mūsų jiems užbrėžtais tikslais. Čia atkreipsime dėmesį tik į keletą dažniau pasitaikančių faktų.

Vaikas yra pats sau tikslas. Pirmiausia turėtume save paklausti, ar mes, diriguodami vaiko elgesį, siekiame *vaiko* tikslo, kad jis būtų laimingas, ar *savo* tikslo, kad jo karjera patenkintų mūsų ambicijas. Jei mes per vaikus norime pakelti savo prestižą arba jiems įbrukti pelningiausią profesiją, kad mums patiens kada nors iš to būtų naudos, vaikas intuityviai

tai pajus ir spirsis visomis savo jėgomis, jei ne aktyviai, tai bent pasyviai. Tada ir aukso žodžiai atsimuš, kaip žirniai į sieną. Ir kas blogiausia, kad tuo atveju ir kiti visai racionalūs mūsų įsakymai nustos veikiančios galios.

Neretai pasitaiko, kad tėvai dėl savo neurotinių tendencijų jaučia malonumą, prikaišiodami vaikams jų silpnybes ir klaidas. Dažniausiai čia jie peikia save dėl nepasiektų tikslų. Kartais tėvai, norėdami uždengti savo menkavertiškumo jausmą, pastato save per aukštai vaikų akyse. Jeigu mes per daug idealiai vaizduojame vaikams savo vaikystę, tai jie arba tuo visai nepatikės, arba pasijus esą per toli nuo tokio "idealo". Ir vienu, ir kitu atveju jokio auklėjimo tikslo nepasieksime, o tik užsidarysime sau kelią į vaiko sielą.

Motyvavimas pagal vaiko amžių. Toliau kyla klausimas, ar mes tinkamai pagal vaiko amžių motyvuojame savo įsakymus ir draudimus. Mažiems (iki 6 m.) vaikams užtenka trumpesnio įsakymo, išreikšto su meile ir griežtumu, kad jį vykdytų. Vyresniesiems (10-12 m.) reikia kiek daugiau motyvavimo, remiantis kai kuriomis socialinio gyvenimo ir padorumo normomis, bet ne asmeniniu tėvo ar motinos autoritetu. O dar vėliau reikia jau atsargios taktikos, ilgesnių pasikalbėjimų, nu-teikiant jaunuolių sampratą jų vieno-kio ar kitokio elgesio atveju.

Asmeninis autoritetas pakeičiamas objektyviu. Gal mes esam įpratę vartoti sausus teigiamus ar neigiamus įsakymus: nedaryk *man* taip! tuoj eik *man* gulti! žiūrėk, kad daugiau *man* tas nepasikartotų! Tas priedėlis "man" skamba atstumiančiai vaiko ausyse. Kodėlgi visi vaiko veiksmai turėtų orientotis į *mane*, tėvą ar motiną, lyg jis būtų koks mano įrankis ir neturėtų savų fizinio ir dvasinio brendimo už-

davinių? Tokia tėvų laikysena vaikų atžvilgiu iššaukia jų instinktyvų pasipriešinimą. Todėl tėvų veikimas į vaiką turėtų būti švelnus ir lėtas, bet intensyvus ir nuoseklus. Užuoat akiai vaiką drausminus, reikėtų palaipsniui pakeisti savo *subjektyvų* autoritetą *objektyviu*, paremtu socialinio padomumo dėsniais bei religinio gyvenimo reikalavimais. Mažai paveiksi paauglesnį vaiką, sakydamas, kad *man* toks tavo elgesys nepatinka, bet daug daugiau pasieksi, atkreipdamas jo dėmesį į tai, ką kiti apie tai pagalvos, kaip į tokį vaiką žiūrės ir pan. Juk neužtenka, kad vaikas tik namie vykdytų nustatytą tvarką ar drausmę. Kai jis atsidurs už namų ar mokyklos, gal pasielgs visai priešingai. Jam reikia pamažu įskiepyti *atsakingumo* jausmą prieš

save patį — tų objektyvių vertybių subjektą.

Ne per daug žodžių. Reikia vengti žodžių gausumo. Dažnai nutylėjimas padaro daugiau įtakos, negu ilgos kalbos, kartojant vis tą patį. Žodžiai yra bendravimo bei socialinio kontakto priemonė, bet nenutrūkstama jų grandinė kaip tik šį kontaktą pakerta. Tad neverta kartoti savo įsakymų bei nuolat priminti, ką auklėtinis pats gerai žino. Jeigu jūsų pamokymai nepaveikė pirmą kartą, tai jų kartojimas padaro net kenksmingas auklėjimo atžvilgiu. Tokiu būdu tik sustiprinamas vaiko pasipriešinimas — kai esi puolamas, turi gintis. Tokia yra gyvenimo tikrovė.

Skirti blogą elgesį nuo blogo vaiko. Ar mes skiriame elgesį nuo asmens.

L. Urbonas

Pasikeitimas

kitaip tariant, ar mes nesuplakam vaiko poelgio su juo pačiu? Daug mažiau vaiko asmenybę įžeidžiančiai veikia tik veiksmo papeikimas, o ne jo paties. Mat, jeigu mes pulsime vaiką ar jaunuolį, jeigu jį žeminsime dėl jo blogo pasielgimo, tai jis ginsis, nors ir pasyviai, t. y. nekreipdamas dėmesio į tėvų žodžius ir jais netikėdamas. O jei kartais ir patikėtų, tai jam atrodytų, kad maža tėra vilties pasitaisyti, nes "aš esu visiškai blogas ir niekam netikęs". Jeigu tokia tėvų nuomonė, tai ar apsimoka stengtis ką nors gera daryti? Ta pati logika tinka ir gerų darbų atveju: reikia girti gerą darbą, o ne vaiką. Jei dėl vieno kito gero poelgio vaikas įsigyja "angeliuko" epiteta, tai jam jau nebėra ko daugiau stengtis.

Ne klausti, o prašyti paaiškinti. Ar mes žinome, kodėl vaikai ar jaunuoliai daro tai, ką jie daro? Jeigu mes juos paklausime, kodėl jie taip padarė ar taip pasielgė, tai, aišku, gausime kokį nors spontanišką atsakymą, kuris tebus vien paviršutiniška apsigynimo išraiška, nieko bendra neturinti su tikruoju veiksmo motyvu. Tad, užuot tokio sauso klausimo, ar ne geriau būtų paprašyti, kad vaikas paaiškintų, papasakotų, kaip ten viskas įvyko? Tada galėsime jam padėti, kad surastų tikrąją šio veiksmo ar elgesio priežastį. Kadangi daugumos nepageidautinų poelgių variklis būna sąmoninis motyvas, nežinomas net pačiam veikėjui, tai to motyvo atidengimas paskatintų veikėją ateityje protingiau elgtis.

Domėtis vaiku. Negalima vien tik savo reikalais rūpintis, tėvai turi domėtis ir vaikų interesais, jų pasisiekimais mokykloje ir su draugais. Antra vertus, taip pat nereikia slėpti nuo vaikų savo rūpesčių, planų ir sumanymų, žinoma, kiek vaikui pagal jo amžių bus suprantama. Kai kuriais

reikalais galima ir pasitarti su juo. Tokiu būdu jis bus įtrauktas į aktyvų šeimos gyvenimą, jo asmenybei bus sudaryta platesnė dirva augti ir stiprėti. Draugystė ir bendravimas yra priemonės įgyti vaikų pasitikėjimą, be kurio jokios teigiamos įtakos niekam nepadarysi.

Darna tarp tėvų taip pat daro didelę įtaką vaikų auklėjimui. Jeigu tarp tėvų viešpatauja nesantaika, vaikas visuomet tą spragą išnaudos: jis kreipsis visuomet į tą, kuris jam nuolaidesnis. O paskui tegul jie sąskaitas suveda tarp savęs!... Tokiose šeimose tėvas ar motina panaudoja vaiką išreikšti savo agresyvumui vienas kitam: kai vienas ką nors leidžia, tai antras draudžia, ir atvirkščiai. Vaikas nebežino, katro klausyti. Šiuo atveju jam lieka geriausia išeitis — nė vieno neklausyti.

Gimtoji kalba namie. Kartais tėvai kalba su vaikais to krašto kalba, į kurią imigravo, kad greičiau jos patys pramoktų. Tai būna naudinga tėvams, bet ne vaikams. Nekalbant jau apie bet kokį patriotizmą (kurio tokiose šeimose paprastai nėra), šis elgesys daro didelę spragą tėvų autoritetui: vaikai, aišku, daug geriau kalba ta svetima kalba, tad jie žiūrės iš aukšto į tėvus, kad jie taip maža pažangos gali padaryti, taip blogai taria ir tiek klaidų daro. Jie pradeda abejoti ir kitomis tėvų žiniomis bei patirtimi. Susidarius tokiai padėčiai, po ilgesnio laiko tėvai jau nebedrįsta vaikų pamokyti ir tose srityse, kurios jiems geriau žinomos. Tai yra kita tėvų menkavertiškumo jausmo priežastis, kurią jie stengiasi uždengti perdėtu pretenzingumu, per daug pabrėždami savo gabumus, iškeldami būtas ir nebūtas praeities dorybes ir nuvertindami vaikų, nors kartais ir labai sunkiai pasiektus, darbo vaisius. Nei šis menkavertiškumo jaus-

mas, nei jį dengiančioji technika nesudaro tinkamos atmosferos vaikų auklėjimui ir auklėjimuisi.

Kalbant apie vaikų auklėjimą šeimoje, būtų galima iškelti šimtus panašių faktų, bet pasitenkinome keliais. Jais buvo norėta parodyti, kad šiais moderniais laikais, kai net ir konservatyviausios religijos yra priverstos ieškoti reformų, taip pat ir auklėjime, kad jis nebūtų bevaisis, turi būti ieškoma naujų metodų, naujos taktikos, paremtos gilesniu savęs ir priaugančios kartos psichologiniu pažinimu.

Norėdami labiau sukonkretinti ir papildyti čia iškeltas mintis, pateikiame eilę klausimų tėvams. Į juos teigiamų atsakymų skaičius bus lyg auklėjamosios veikmės rodyklė jūsų šeimoje.

KLAUSIMAI TĖVAMS

1. Ar tėvai vienas su kitu gerai sugyvena?
2. Ar tėvų vaidmuo šeimoje yra išbalansuotas: ar nėra vienas jų dominuojantis, o kitas paniekintas?
3. Ar tėvai laikosi vienodos nuomonės vaikų drausmės atžvilgiu: ar visuomet vieno jų leidimas ar draudimas būna palaikomas ir kito (bent vaikų akivaizdoje)?
4. Ar tėvai laikosi pastovios linijos, ką nors vaikams įsakydami ar drausdami (gal vieną kartą leidžia, o kitą kartą draudžia tą patį dalyką)?
5. Ar tėvai visuomet ištesi savo duotą žodį vaikams?
6. Ar vaikas nuo pat kūdikystės buvo pratinamas prie nustatytos tvarkos?
7. Ar tėvai domisi vaikų gyvenimu: jų džiaugsmiais ir nepsisėkimais?
8. Ar tėvai pažįsta vaikų draugus?
9. Ar leidžia jiems pakaitomis žaisti savo namuose?
10. Ar yra kreipiamas pakankamas dėmesys į vaiką?
11. Ar vaikas įvertinamas už gerus darbus?
12. Ar leidžiame vaikui daryti tai, ką jis pats sugeba padaryti?
13. Ar tėvas randa kasdien bent 10 minučių pasikalbėti su vaiku?
14. Ar visa šeima kartu valgo bent kartą per dieną?
15. Ar visa šeima kartu eina į bažnyčią arba meldžiasi bent kartą per savaitę?
16. Ar yra visiškas pasitikėjimo ryšys tarp tėvų ir vaikų?
17. Ar vietoje aklo paklusnumo tėvams yra ugdomas vaikuose atsakingumo jausmas?
18. Ar galite išlaikyti savo autoritetą, nevartodami su vaikais jėgos ir per daug nekalbėdami apie savo "žygdarbius" praeityje?
19. Ar apgalvojat, ką sakot vaikui, ir atitinkamai veikiat, užuot nuolat kartoję, kas jam jau gerai žinoma?
20. Ar yra palaikomas vaiko mokytojų autoritetas namie?
21. Ar tėvai žino, kur jų vaikai šiuo metu yra ir su kuo?
22. Ar visi vaikai vienodai traktuojami: ar nėra namuose "mamytės" ar "tėvelio" sūnelių arba "wunderkindų" ir "pelenių"?
23. Ar jūsų žodžiai yra patvirtinami veiksmais bei laikysena vaikų atžvilgiu ir labiau tarnauja jų naudai, negu savo pykčio, nusivylimo blogos nuotaikos bei nerviškumo atpalaidavimui?
24. Ar visais vaiko brendimo tarpsniais žiūrite į jį, kaip į pilnutinį padarą, o ne kaip į kažkokią būtį su spragomis?
25. Ar kalbatės su vaikais savo gimtąja kalba?

Jeigu iš šių 25 klausimų galite atsakyti teigiamai bent į 20, tai jūsų vaikas nebus visuomenei našta.

RŪPIMIEJI KLAUSIMAI

KUN. PR. GEISČIŪNAS

LIETUVYBĖS IŠLAIKYMAS ATSINAUJINANČIOJE BAŽNYČIOJE

Pažvelgę į lietuviybės gyvavimo praeitį Amerikoje, matysime, kaip ji rėmėsi bažnytiniu vienetu — parapija. Iš tikrųjų lietuviybė labai dažnai augo ar vyto proporcingai su parapijos pažanga ar smukimu. Ten, kur buvo pažangios ir veiklios parapijos, ir lietuviybė klestėjo, o kur parapijos apmirė, išblėso ir lietuviškoji veikla.

Ryšys tarp lietuviybės ir parapijos galioja ir dabar, nors kai kurios aplinkybės jau gerokai pakitusios. Anais laikais, kaip visą parapijos tvarkymo našta ant savo pečių nešdavo klebonas, taip dažniausiai jis būdavo ir lietuviybės išlaikymo pagrindinis veiksnys. Taip būdavo dėl to, kad anuomet Amerikos lietuvių parapijose dirbą kunigai daugiausia būdavo gimę ir mokslus išėję Lietuvoje. Jie suprato išievių reikalus, jais rūpinosi ir jiems vadovavo.

Dabartinės aplinkybės yra skirtingos. Šiandien daugumai lietuviškų parapijų vadovauja Amerikoje gimę ir mokslus išėję kunigai. Jie niekad nėra Lietuvos matę ir nepergyvenę jos tragedijos. Jiems nėra lengva suprasti pabėgėlių sunkumus ir įvertinti jų atsineštus dvasinius lobius. Kartais jiems net nėra suprantami naujųjų ateivių idealai ir siekiai. Tai primename ne tam, kad norėtume juos apkalinti, nes dažniausiai tai ne jų kaltė. Norime tik pabrėžti, kad yra didelis

skirtumas tarp praeities ir dabarties lietuviškųjų parapijų Amerikoje.

Būtų netikslu, jeigu nepamintume ir tų čia gimusių lietuvių kunigų, kurie niekad Lietuvos nėra matę, bet puikiai kalba lietuviškai ir yra susipažinę su Lietuvos istorija bei jos dabartiniais vargais. Jie uoliai rūpinasi lietuviybės išlaikymu išeivijoje ir dirba Lietuvos išlaisvinimui. Tai yra šviesios asmenybės, kurių deja, yra nedaug.

Tokiai padėčiai esant, daugelis susipratusių lietuvių kuone beviltiškai žvelgia į ateitį. Tačiau gyvenime neretai taip atsitinka, kad, kai žmogus, atrodo, stovi prieš nenugalimą kliūtį, dieviškoji Apvaizda vienu mostu viską pakeičia gerojon pusėn. Panašiai yra ir mūsų atveju. Popiežius Jonas XXIII, Šv. Dvasios vadovaujamas, sušaukė II Vatikano Susirinkimą. Jo pagrindinis tikslas buvo Bažnyčios atsinaujinimas. Pažadindamas naujas jėgas Bažnyčioje, jis drauge paskatino ir tautinės dvasios atgaivinimą bei palaikymą. Tačiau geriau tai suprasime, pažvelgę, kaip II Vatikano Susirinkimas paveikė pačią Bažnyčią.

Bažnyčia yra tikinčiųjų bendruomenė kurios nariai per krikštą yra atgimę naujam gyvenimui. Juos visus jungia bendri tikėjimo pagrindai, dalyvavimas mišių liturgijoje, sakramentų malonės ir regimoji Bažnyčios galva — popiežius. Susirinkimas Bažny-

čią pavadino Dievo tauta, "sutelkta iš žmonių, žemiškosios bendruomenės narių, kurie yra pašaukti, dar žmonių istorijai tebesitęsiant, sudaryti *Dievo vaikų šeimą*, skirta nuolat augti iki ateis Viešpats" (Pastor. Bažn. konst. 40).

II Vatikano Susirinkimas primena Bažnyčios tikslą, nurodydamas jos santykius su žmonija. "Žmonių bendruomenė turi būti atnaujinta Kristuje ir perkelta į Dievo šeimą. Bažnyčia toje bendruomenėje yra lyg raugas, tartum jos siela" (ten pat). Tai tas pats tikslas, kurį jai nurodė jos dieviškasis Steigėjas. Tačiau to tikslo siekimas po II Vatikano Susirinkimo yra suprantamas plačiau ir pilniau.

Anksčiau Bažnyčia buvo suprantama tarsi sudaryta iš dviejų skirtingų luomų — dvasiškių ir pasauliečių arba aktyvaus ir pasyvaus elemento. Pasauliečiai buvo suprantami kaip pasyvi masė, kurios išganymu turėjo rūpintis dvasiškiai. Nors teoriškai visada buvo prisimenama, kad Bažnyčia turi rūpintis visos žmonijos išganymu, bet po Tridento Susirinkimo ir dėl XVI šimtmečio patirtos reformacijos baimės ji buvo linkusi užsidaryti savyje, tarsi tapdama pati sau tikslu.

Iki II Vatikano Susirinkimo dvasiškiai Bažnyčioje sudarė, šalia sakramentų teikimo, ne tik hierarchinę valdymo sistemą, bet taip pat vieni tvarkė administracinius jos reikalus, sprendė įvairių rūšių finansinius ir visus kitus klausimus. Ši sistema buvo praktikuojama, pradedant aukščiausiomis Vatikano kongregacijomis ir baigiant kukliausia bažnytkaimio parapija.

Praktiškai daug kur buvo vadovaujamosi viduramžiais egzistavusia padėtimi, kai parapijos ribose kuone vienintelis ne tik teologijos, bet ir kitų mokslų bei menų žinovas buvo kunigas. Jis tardavo paskutinį (dažnai ir

vienintelį) žodį ne tik teologiniuose klausimuose, bet taip pat statybos, finansų tvarkymo, nuosavybės pirkimo ar pardavimo ir kitose srityse. Tokiu atveju parapijiečiui nelikdavo nieko kito, kaip tik vykdyti, kas įsakyta iš aukščiau. Anglų kalba tokio parapijiečio "teisės" nusakomos šiais žodžiais: believe, obey, pray and pay.

Dabar jau visose srityse yra tų rūšių specialistų, kurie tikrai daugiau nusimano už parapijos ar vyskupijos dvasinę vadovybę savo srityse. Todėl daugelis parapijos ar vyskupijos reikalų galėtų būti tinkamiau sutvarkyta ir daug klausimų greičiau ir tiksliau išspręsta, jei būtų suteikta galimybių įvairių sričių žinovams panaudoti savo talentus, patirtį ir gerą valią Kristaus Karalystės plėtimui. Šiais laikais net ir teologijos mokslas nėra išimtinai vien dvasiškių sritis. Nemažas skaičius pasauliečių studijuoja teologiją bei Šv. Raštą iki laurų vainikų. Vienu žodžiu, šiandien pasauliečiai įvairiose mokslo ir meno srityse eina ne tik lygiagrečiai su dvasiškiais, bet daug kur juos yra pralenkę.

Todėl iš dalies dėl to, bet svarbiausia dėl gilesnio išžvelgimo į Bažnyčios ir žmogaus, jos nario, esmę II Vat. Susirinkimas padarė svarbių pakeitimų Bažnyčios struktūroje. Pirmiausia jis pavadino Bažnyčią Dievo Tauta, Dievo Vaikų Šeimą, tuo pažymėdamas, kad visi šios šeimos nariai yra lygūs ir vienodai svarbūs.

Susirinkimas iškelia pasaulietį ir pastato lygioj plotmėj su jo broliu dvasiškiu. Tuo jis nepažemina dvasiško ir nepaneigia jo sakramentinių galių. Palikdamas jam rūpintis dvasiniais reikalais, nurodo jam bendradarbi. Ne tarną ar talkininką, bet bendradarbį!

Tokiu būdu Susirinkimas iškelia pasauliečio svarbą ir vertę Bažnyčioje, pripažįsta jo teises ir primena jo pa-

reigas. Pasauliečio vertė yra ta, kad jis yra pilnateisis Dievo Tautos narys, atgimęs per krikšto sakramentą ir subrandintas sutvirtinimo sakramentu. Šiais sakramentais gautomis malonėmis pasaulietis tampa Kristaus kunigystės dalyviu. Jis ne tik savo privačia malda ir darbu garbina visatos Kūrėją, bet aktyviai dalyvauja mišių aukoje ne kaip žiūrovas, bet kaip aukotojas (Dogm. konst. 34).

Bažnyčios dogmatinė konstitucija primena vyskups, kad jie "iš savo pusės, tepripažįsta ir teugdo pasauliečių vertę ir atsakomybę Bažnyčioje, noriai tesinaudoja jų išmintingu patarimu, drąsiai tepatiki jiems Bažnyčios gerovę keliančias pareigas ir tepalieka veikimo laisvę bei lauką, netgi teskatina, kad savanoriškai imtųsi darbų. Su tėviška meile atidžiai tesvarsto Kristuje pasauliečių pateikiamus planus, siūlymus ir pageidavimus" (Dogm. konst. 37).

Iš to paties pagrindo iškyla ir naujos pasauliečio pareigos (iš tikrųjų ne naujos, tik gal buvo užmirštos). "Pasauliečiai yra sutelkti į Dievo tautą ir sujungti į vieną Kristaus kūną, vadovaujamą vienos galvos. Kas jie bebūtų, yra šaukiami, kaip gyvi Bažnyčios nariai, dirbti jos plėtimui ir nuolatiniam pašventimui visomis jėgomis, kurias turi Kūrėjo gerumu ir Atpirkėjo malone. Pasauliečio apaštalavimas yra įsijungimas į Bažnyčios misiją nešti išganyką. Šiam apaštalavimui visi yra paties Viešpaties skiriami krikštu ir sutvirtinimu, o kitais sakramentais, ypač Eucharistija, yra perteikiama ir kurstoma toji meilė, kuri yra kiekvieno apaštalavimo siela. Pasauliečiai yra ypatingai pašaukti įnešti Bažnyčią ir jos veikimą į tas vietas ir sąlygas, kur vien su jų pagalba ji gali tapti žemės draska. Tokiu būdu kiekvienas pasaulietis gautomis dovano-

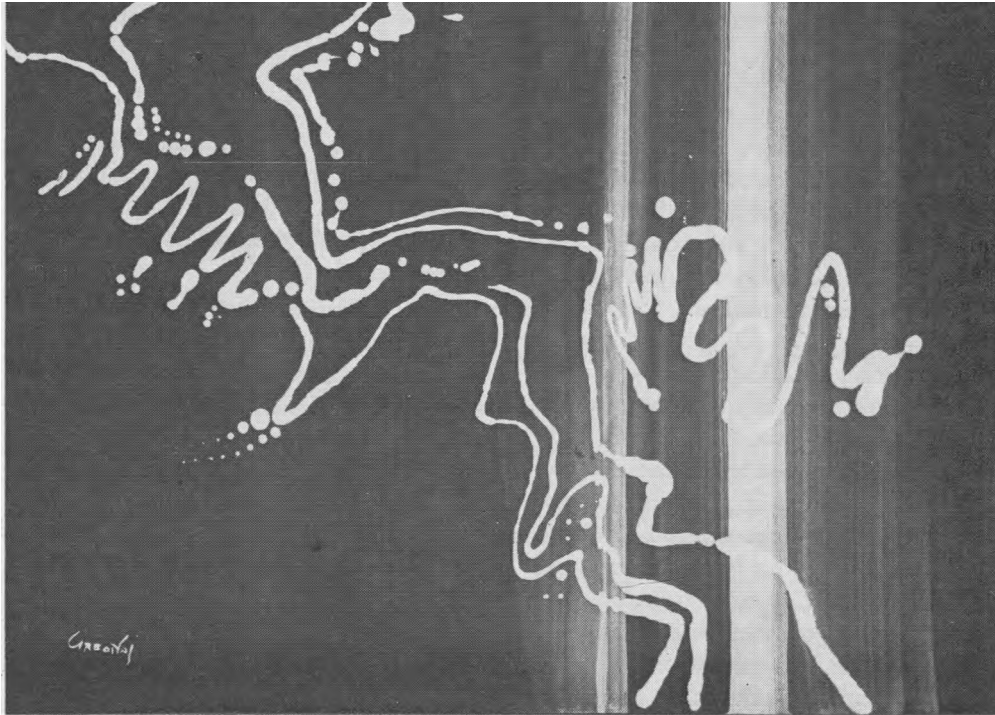
mis, atitinkančiomis Kristaus dovanos saiką, yra tapęs pačios Bažnyčios uždavinio liudininkas ir įrankis" (Ten pat, 33).

Kadangi šiam darbui yra pašaukti visi Bažnyčios nariai — vyskupai, kunigai ir pasauliečiai — todėl, kad darbas būtų našus, jis turi būti suderintas ir koordinuotas. Suprantama, kad vyskupų, kaip pateptųjų apaštalų įpėdinių, vaidmuo vadovauti vyskupijoms pasilieka, tačiau jie nelaikomi valdovais, o tikinčiųjų dvasios tėvais.

Pasauliečio pareiga apaštalauti išplaukia iš Bažnyčios misijos ir kiekvieno jos nario esmės. "Bažnyčia gimė tam, kad, skleisdama visoje žemėje Kristaus karalystę Dievo Tėvo garbei, visus žmones padarytų išganančiojo atpirkimo dalyviais ir kad per juos iš tikrųjų visa visata būtų nukreipta į Kristų. Bet kokia Mistinio Kūno veikla, skirta šiam tikslui, vadinasi apaštalavimu. *Pats pašaukimas būti krikščioniu savo esme drauge yra ir pašaukimas apaštalauti... tą narį, kuris jam skirtu būdu neprisideda prie viso kūno augimo, reikia laikyti nenaudingą nei Bažnyčiai, nei sau*" (Pas. ap. 2).

Apaštalavimas yra pasauliečio pareiga ir teisė. Šios pasauliečių pareigos ir teisės yra primenamos ir dvasiškiams: "Teatsimena vyskupai, klebonai ir kiti kunigai, kad teisę ir pareigą apaštalauti turi visi pakrikštytieji, ar jie būtų dvasininkai ar pasauliečiai, ir kad Bažnyčios statymo darbe ir pasauliečiai turi savo dalį. Todėl tegul broliškai su jais bendradarbiauja Bažnyčioje bei Bažnyčios gerovei ir ypatingai tesirūpina jų apaštalavimo darbais" (Ten pat, 25).

Šis pasauliečio iškėlimas ir įvertinimas yra tas didysis veiksnys, kuris duoda naujų vilčių mūsų tautinio susipratimo ir gyvumo išlaikymui. Iš pasauliečio bus laukiama, kad jis pa-

L. Urbonas

Perėjimas

reikštų savo nuomonę, ir su jo nuomone bus skaitomasi ne tik parapijos, bet ir vyskupijos tvarkymo reikaluose. Detroito atvejis mums yra geras pavyzdys.

Mums tai yra labai svarbu. Jeigu anksčiau, lietuviškų parapijų išlaikymą remdami vien kunigų patriotiniu nusiteikimu, baiminomės, kad jo nepritruktų, tai dabar, į šią misiją įvedus pasauliečius, ta baimė turėtų išnykti. Kad šią privilegiją tinkamai išnaudotume, reikia trijų dalykų: *pažinimo, motyvų ir susiorganizavimo*.

Kad pasaulietis galėtų savo teisėmis pasinaudoti, savo pareigas tinkamai atlikti ir pagaliau pats save tinkamai įvertinti, pirmiausia jis turi su jomis susipažinti. Jis turi atidžiai pastudijuoti II Vatikano Susirinkimo dokumentus.

Jau praėjo penkeri metai nuo Susirinkimo užbaigimo. Jo darbai ir paaiškinimai jau yra išėję įvairiomis kalbo-

mis. Ir mes, lietuviai, jau turime savąjį vertimą — tris tomus, išleistus "Krikščionis Gyvenime", bet atrodo, kad nelabai mes tuo domimės. Ar visitas knygas turime, ar visi jas skaitėme, ar ten pateiktas mintis nagrinėjome, diskutavome? O vis dėlto teigiami atsakymai į šiuos klausimus daug nulemtų ir mūsų tautinį išlikimą išvijoje.

Religiniu žvilgsniu — II Vatikano Susirinkimo sprendimai yra Šv. Dvasios balsas XX-me amžiuje. Tai naujos Bažnyčios Sekminės, kurių liepsnos nuskaidrins ne tik Bažnyčią, bet ir visą žmoniją. Tautiniu žvilgsniu — tai naujų jėgų ir naujo įkvėpimo iškėlimas lietuviybės išlaikymo baruose.

Savo uždavinius turėtume vykdyti organizuotai. Bažnyčia nori, kad visos parapijos turėtų savo tarybas, sudaromas rinkimų būdu. O parapijų tarybų atstovai sudarys vyskupijų tarybas. Deja, mes neturime savų vyskupijų

laisvajame pasaulyje, tad reikia bent kokių nors religinių centrų, kurie jau yra vienur kitur organizuojami. Tikimės, kad tie centrai sujungs lietuvius katalikus bendram, vieningam darbui ir ilgesniam mūsų tautinių turtų išlaikymui.

Pasauliečio iškėlimas ir įvertinimas yra pastato statymas ant anksčiau padėtų pamatų. Tai reiškia, kad II Vatikano Susirinkimo sprendimai suponuoja, jog pasaulietis yra tikras ir gyvas Bažnyčios narys: a. Kad jis kiekvieną sekmadienį su visa šeima dalyvauja mišių aukoje; b. Kad jis priklauso parapijos organizacijoms ir, reikalui esant, imasi atsakingų pareigų; c. Remia savo parapiją, skirdamas jai dalį savo pajamų.

Jaunimas. Norint užtikrinti kokio nors svarbaus projekto ateitį, į darbą turi būti įtrauktas jaunimas. Taip yra ir su parapijų išlaikymu bei lietuviybės ugdymu. Jei šiais reikalais nebus sudomintas jaunimas, tai tie reikalai pasibaigs drauge su senesniąja karta. Pesimistai abejoja, ar dabartinis jaunimas yra tinkamas rimtiems darbams. Bet ar dabartinis jaunimas skiriasi nuo praeities kartų? Atrodo, kad ne. Šių dienų jauni žmonės yra tos pačios žmogiškosios prigimties, su tais pačiais palinkimais, norais, panašiais idealais ir siekiais ir su tomis pačiomis žmogiškomis silpnybėmis.

Kadangi šių dienų jaunimas gyvena ir bręsta skirtingoje aplinkoje, ta aplinka, be abejo, yra padariusi tam tikrą įtaką — ir teigiamą, ir neigiamą. Gal labiausia į akis krenta jaunosios kartos nepasitenkinimas. Susidaro įspūdis, kad ji yra viskuo nepatenkinta: ir socialine padėtimi, ir politine struktūra, ir religijos išraiškomis. Vyresniųjų reakcija šiuo atveju — tuoj pasmerkti. Tačiau ir čia reikėtų pabandyti į viską pažvelgti dabartinio jau-

nimo akimis. Pabandykime atvirai pažiūrėti, kaip atrodo šių dienų pasaulio tvarka naujai į jį įžengusiam jaunam žmogui. Pagalvokime, kas pasaulį prie to privedė.

Ant dabartinės žmonijos tartum kabos masinio sunaikinimo grėsmė. Oras ir vanduo užteršti ir toliau tebeteršiami. Gamtos išteklių naudojami ne visada proporcingai, taupiai ir išmintingai: be apsaugos ir be pakankamo atsivėlgimo į ateities kartų reikalus.

Šalia kitų religijų, kurios turėjo tarnauti žmonijos taikos ugdymui, jau beveik du tūkstančius metų gyvuoja krikščionybė — Dievo ir artimo meilės religija. Nežiūrint to, žmonija yra pasidalinusi į tautinių ginčų grupes, rasių nesantaikas ir politinius bei ideologinius karus. O kai šiai karo mašinai reikia naujo kuro, vyresnieji ten neina, bet siunčia jaunimą aukoti savo gyvybę už vyresniųjų padarytas klaidas. Tad jaunimas, užuot atsakinėjęs į jiems daromus užmetimus, pats pateikia mums, vyresniesiems, klausimus, į kuriuos nelengva atsakyti.

Tad visiems reikia vieni kitų suprastimo, daug kantrybės ir didžios meilės. Mokytojams ir tėvams kartais atrodo, kad jų darbas yra tik laiko gaišinimas. Nesigirdi nei įvertinimo, nei padėkos, nesimato jokių rezultatų. Bet šis darbas yra sėjėjo darbas. Piūtis bus daug vėliau. Padėka bus pareikšta, bet tas, kuriam ji priklauso, gal visai jos neišgirs. Mūsų dabartiniai vaikai ir mokiniai, patys tapę tėvais ir mokytojais, savo auklėtiniams perduos ne tik mūsų idėjas, bet ir dalį mūsų širdies. Dabartinės mūsų aukos ir darbo vaisiai atsispindės per kelias ateities kartas. Tad dirbkime ir aukokimės, nes tik darbu remiasi Bažnyčios atsinaujinimas ir mūsų tėvynės šviesesnė ateitis.

LIETUVIŠKUMO PRIEMONĖS IR KLIŪTYS MŪSŲ PARAPIJOSE

Esame lietuviško medžio šakos. Pavergėjas bando mūsų medį kirsti ir atskiras šakas sunaikinti. Pasilikusieji savoje žemėje sakosi pražiūrėję akis į vakarus. Prašo mūsų poetus rašyti jų mirštančiųjų krauju, prašo muzikus kurti simfonijas, kurios verktų, kurios neleistų mums akių sumerkti, prašo dailininkus nepalaidoti jų kančių savo žaizduojančiose spalvose. O pažvelgę į mus visus, gimines ir artimuosius, mato, kaip mūsų laikas čia prabėga, o prisiminimai darosi kaskart vis blankesni. Jie sakosi, kad maldoje šaukiasi mums pagalbos, bet pastebi, kad mes jai priimti laiko nebesurandame.

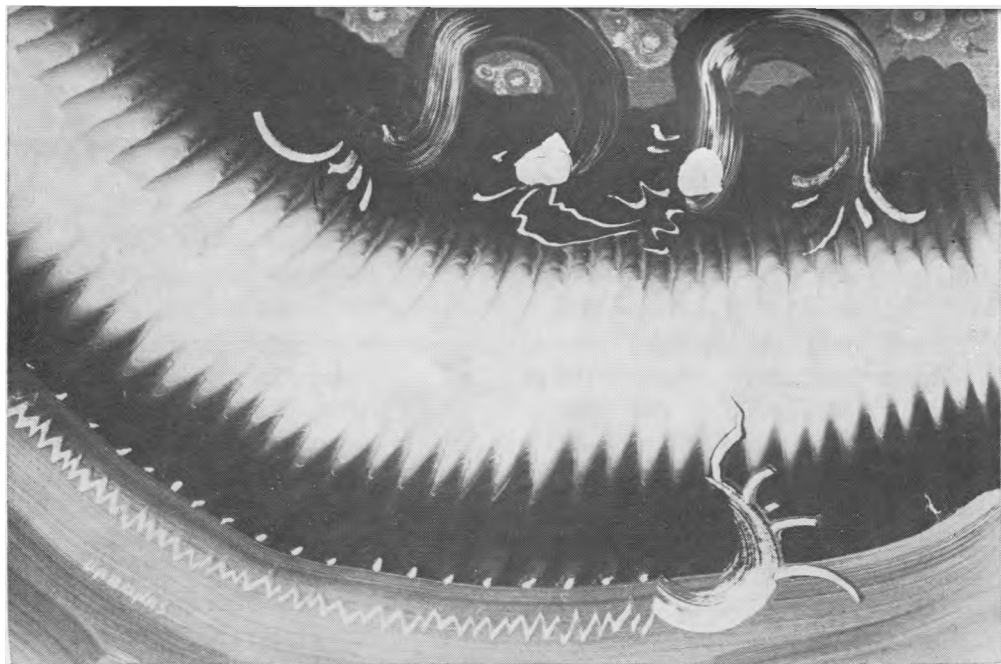
Tai perduotas mūsų brolių šaukimas Mykolo Vilties "Neparašytuose laiškuose". Jie šaukiasi maldoje pagalbos mūsų išlikimui žaliuojančiomis lietuviško medžio šakomis. Deja, kaip jie sako: "Laikas jums ten prabėgs, prisiminimai kaskart vis blankesni", nors tų lietuviško medžio šakų laisvame pasaulyje niekas per prievartą nebando kirsti ar palaužti. Tačiau jos džiūsta. Džiūsta kartais dėl mūsų pačių nesugebėjimo ar nenorėjimo išlaikyti jas gyvas.

Kad jos žaliuotų ir klestėtų, mes priemonių turime. Viena tokių priemonių — lietuviška parapija ir prie parapijos veikianti lietuviška mokykla mūsų atžalynui auklėti ir mokslinti. Taigi, parapija — lietuviškumo židiny, iš kurio turėtų skliti lietuviška dvasia į parapijiečių širdis. Jeigu vyresnieji pasitenkiname vienomis kitomis lietuviškomis mišiomis bažnyčioje, tai mūsų vaikai, lanką parapijines mokyklas, iš

parapijos ir mokyklos nejaučia dvelkiančio lietuviško oro, kurį kvėpuodami jie galėtų jaukiai jaustis lietuviais esą, ir tėvams nereikėtų nuolatos kovoti už lietuvišką žodį jų lūpose.

Mes patys turime tuo židiniu rūpintis, jį išlaikyti, aktyviai veikti. Jeigu nepajėgiame įpūsti, kad iš jo sklistų jauki lietuviška šiluma, iš dalies esame kalti mes patys. Mūsuose jau taip esti, kad didelė žmonių grupė užmerkia akis anam brolių šauksmui: "Išlikite!" Jeigu ir visai lietuviškų pamaldų nebūtų, daug kas jų visai nepasigestų, nes ir dabar nesiteikia į jas ateiti. Tačiau nebūtų taip blogai, jeigu jie gyventų savo gyvenimą. Nudžiūvusių šakų visada buvo ir bus. Bet kaip būtų gerai, kad jie netrukdytų tiems, kurie jaučia pareigą pasinaudoti galimomis priemonėmis, taigi ir parapijomis, mūsų ateinančių kartų lietuviškumui išlaikyti. Yra nepateisinamas tėvų trukdymas su savo vaikais melstis lietuviškai, sakysime, jų pirmosios komunijos metu. Juk jie gali eiti su angliškai kalbančiųjų grupe, jeigu jiems taip geriau patinka. Teisingai latvių rašytojas Lacis savo veikale "Žvejo sūnus" rašė: "Gyvenime visada taip esti, kol vieni eina kovodami prieš srovę ir šioje kovoje išieškodami savo jėgas, kiti pasiduoda srovei ir šypsodamiesi plaukia kartu su ja — kur nu-plaukia, koks likimas jų laukia — tai jų nedomina. Nuo kalno visada lengviau riedėti, negu lipti į kalną".

Pasigendame taip pat ir lietuviškosios dvasiškijos pasisakymo šiais klausimais. Rodos, turėtų atsirasti daugiau nebijančių šiek tiek aukos. Kodėl pa-

L. Urbonas

Ciklas A, Nr. 76

lieka jie mus vienus? Kodėl mūsų katalikiškoji spauda nedrįsta įsigilinti į mūsų tautinį išlikimą per parapijas ir parapijines mokyklas? A.a. vysk. Brazys puikiai suprato, kad jeigu lietuviškos parapijos ir vienuolijos išeis tarnauti kitiems, jos nustos savo prasmės. Jeigu jis čia dar būtų ir ganytojiškai išpėtų, gal mūsų parapijų vadovai ir mokytojos pajustų savo pareigas. Deja, jau jo nėra.

Mes, tėvai, jaučiame, kad svetimoje aplinkoje vieni nepajėgiame savo vaikų išauklėti susipratusiais lietuviais, todėl ir šaukiames pagalbos. Lietuviškųjų parapijų mokyklas lankantieji vaikai, lietuvių seselių padedami, tikrai galėtų išaugti gerai lietuviais. Mokytojams čia daug pastangų nereikia. Vienas kitas lietuviškas žodis, lietuviška malda, giesmė ar daina vaikuose palieka labai didelius pėdsakus. Lietuviams vaikams privalomos šiokiadienių mišios turėtų būti lietuviškai. Seselės lietuviškai kalbėti daugiausia dar moka, o ateityje turėtų

tų būti mokomos. Tai jų tikslas ir misija mūsų naikinamai tautai. Suprantama, kad seselių skaičius vis retėja, jų neužtenka visiems skyriams, tačiau bent tais metais, kai vaikus moko lietuviškos seselės, jie turėtų jausti lietuviškos dvasios dvelkimą iš mokyklos klasės. Mano dukra niekada negali pamiršti čia gimusios ir augusios seselės pirmame skyriuje. Jos lietuviška įtaka ir šiandien jaučiama. Tokių šviesių žiburėlių tarp seselių dar pasitaisko.

Paruošimas sakramentams ir jų teikimas taip pat turėtų būti lietuviškai. Kokią misiją bando atlikti tie klebonai, kurie mums atima teisę melstis ta pačia kalba su savo vaikais pirmosios komunijos — vienintelės tokios reikšmingos jų gyvenime šventės metu?

Norėtume matyti savo kleboną kaip gerą tėvą, mielai su savo vaikais pasikalbantį jiems rūpimais klausimais. Klebonas turėtų nuoširdžiai išklausyti savo parapijiečius ir jiems padėti. Suprantama, kad gimusiems ir

augusiems už Lietuvos ribų truputį sunkiau įsijausti į mūsų tautos reikalus, tačiau čia daug supratimo nereikia, užtenka *trupučio nuoširdumo ir krikščioniškos meilės*. Ypač to laukiame dabar, kai Vatikanas įsako suteikti visokeriopą pagalbą, kad imigrantai parapijose pasijustų kaip namie savo religiniame, kultūriniame ir tautiniame gyvenime. Ir tai turi būti vykdoma bet kokioje parapijoje, kur tik susidaro grupelė žmonių, norinčių melstis savo kalba, palaikyti savo papročius bei tradicijas.

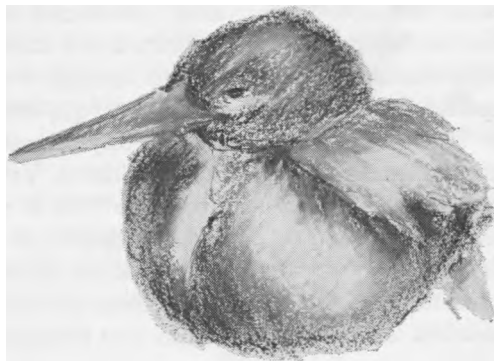
Dabar kartais pasakoma, kad koks nors tėvas ar motina "nemokėjo prieiti" prie klebono. Jei būtų kitaip prašę, būtų buvę patenkinti. Kažkaip nejauku klausytis tų žodžių "nemokėjo prieiti", lyg mūsų klebonas būtų koks žiaurus imperatorius. Juk jis pats turėtų domėtis parapijiečių reikalais. Nejaugi ir ta moteriškė, kuri, savo vyrui mirus, verkdamą puolė ant kelių su prašymu prieš savo kleboną, taip pat nemokėjo prieiti? Pagaliau metai bėga, o kai kuriose parapijose vis neatsiranda tokių, kurie "mokėtų prieiti".

Tikime, kad Vatikano nurodymai ras atgarsį mūsų parapijų vadovų širdyse ir protuose, ir ateityje parapijiečiai bus priimami bei išklausomi su didesniu nuoširdumu. Jaučiama neapykanta mums, lietuviams, iš mūsų dvasios vadų verčia galvoti, kad tokia

neapykanta, anot arkiv. Jurgio Matulaičio, "kaip kiekvienas piktas geismas aptemdo žmogaus protą, apgiežia širdį" ("Užrašai", 37 p.). Ar ne apgiežta širdimi imamasi net apgaulės priemonių parapijiečių pageidavimams suniekti? Ar ne apgiežta širdimi Marquette Parko parapijoje, Čikagoje, buvo renkami parašai, kad pirmosios komunijos mišios būtų tik anglų kalba, kai tie parašai buvo renkami iš tų tėvų, kurių vaikai visai nebuvo ruošiami komunijai?

Taigi, lietuviška parapija — lietuviškumo centras. Tokias parapijas mes turime išlaikyti. Lietuviai savo parapijose turėtų jaustis ne svečiai, bet šeiminkai. Būtų gera, kad tėvų, mokytojų, dvasiškių ir visų lietuvių ausyse nuolatos aidėtų Dariaus Lapinsko spektaklių ūkčiojimai, iš visų kampų kartojami: "Iš-li-ki-te!" Gal tada ir nudžiūvusios šakos, kol dar visiškai nuo medžio nenubyrėjo, atsigautų ir išsprogtų.

Linkėtina visiems, kurie nori pasiekti (kaip tame Biliūno "Laimės žiburyje") kalno viršūnę, neišsigąsti, bet vis kopti aukštyn, nors ir "ne taip lengva kalno viršūnę prieiti". Neišsigąskime, nepaslyskime, nes, anot Biliūno, pavirsime akmenimis. O tada jau tikrai negirdėsime ano mūsų brolių šauksmo, taikyto muzikams, bet tinkančio mums visiems: "Mūsų širdys neišlaikys, jeigu ir jūs nutilsite!"

BAŽNYČIA IR LIETUVYBĖS IŠLAIKYMAS

Katalikų Bažnyčia savo esme yra tarptautinė. Jai neturėtų rūpėti nei lietuviybės, nei lenkybės, nei airiškumo išlaikymas, o tik tikybinių ir moralės tiesų mokymas. Tai teorija. Ir ši teorija liktų gyvenimo tiesa, jei jos skelbėjais būtų angelai, o ne žmonės, priklausą kuriai nors tautai ir kalbą kuria nors kalba. Arba kad tikybinių ir moralės tiesų skelbėjai turėtų apaštalių, gavusių Šv. Dvasią, galią: jie kalbėtų tokia kalba, kurią geriausiai moka arba kuri jiems labiausiai patinka, o klausytojai girdėtų savąją kalbą. Tada nekiltų jokių problemų.

Iš tikrųjų vaizdas visai kitoks. Tiesa, kad Katalikų Bažnyčia yra tarptautinė, skiriama visoms tautoms, betgi ir taip pat tiesa, kad ją reikia skelbti tam tikra kalba. Jei tikėjimas skelbiamas žmonių vartojama gimtąja kalba, tai jau tuo pačiu stiprinamas ir jų tautiškumas, tautinė savigarba; jei svetima kalba, jau tuo pačiu pažeminama gimtoji kalba ir iškeliamas tikėjimo skelbėjo vartojama.

Todėl praktikoje pasidaro ne Bažnyčios santykis su bet kokia tauta, o jos tarnų, jos mokslo skelbėjų santykis. Užtat tiksliau kalbėti ne apie "Bažnyčią ir lietuviybės išlaikymą", o apie "Kunigus ir lietuviybės išlaikymą".

Beveik visų tautų literatūra prasižymi religiniais raštais, religinėmis knygomis. Ne išimtis ir lietuviai. Pirmąsias knygas gamino protestantų kunigai ar dar į juos besiruošią — Mažvydas, Vilentas, Bretkūnas, katalikų — Daukša ir Širvydas. Atimk visą tą religinę literatūrą, pagamintą 16, 17 ir 18 a. kunigų, ir nebeturėsi labai ver-

tingų lietuvių kalbos paminklų. Gerai, kad 16 a. pabaigoj ir 17 a. pradžioj turėjome šviesų žemaičių vyskupą Merkelių Giedraitį, gerai kad 19 a. pradžioje turėjome kitą šviesų vyskupą Juozapą Arnulpą Giedraitį, kuris pats vertė Šv. Raštą į lietuvių kalbą, ragino kunigus steigti parapines mokyklas, rašyti joms vadovėlius. Geriausia, kad 19 a. viduryje turėjome vyskupu lietuviybės ažuolą Motiejų Valančių. Jis savo pečiais atlaikė didžiausius lietuvių bei pavojus.

"Jei Mindaugas davė pradžią politinei ir militarinei Lietuvos valstybei, o Vytautas sustabdė ilgaamžę kryžiuočių invaziją, tai vyskupas Valančius, pastodamas kelią rusiškajam genocidui, ne tik apsaugojo tautą nuo dvasinio sunaikinimo, bet tuo pačiu padėjo tvirtus pamatus bręstančiam tautiniam atgimimui" (D. Velička, Liet. lit. II d. 261).

Buvo betgi ir antroji medalio pusė. Krikštą gavome iš lenkų. Jie ilgai tikėjimą skelbė ne žmonių mokamąją kalbą, vadinas netarnavo lietuvių, o ėjo prieš ją. Prieš gimtosios kalbos mindžiojimą stoja jau mūsų minėtas kan. Daukša savo garsiaisiais žodžiais, kad "ne žemės derliumi, ne drabužių įvairumu, ne miestų ir pilių stiprumu laikosi tautos, bet daugiausia išlaikydamos savąją kalbą". O savosios kalbos išlaikymu nesirūpino net taip mūsų gerbiamas Vytautas, nes jo kanceliarija kalbėjo ir rašė gudiškai, lotyniškai, lenkiškai ir vokiškai, bet ne ta kalba, kuria kalbėjo tautos branduolys. Todėl nenuostabu, kad lietuvių kalba liko svetima ir seminarijose, ruo-

šiančiose kunigus. Pačioje Žemaitijos širdy, Varniuose, iš tikriausių lietuvių padarydavo sulenkintus kunigus ir net vyskopus, kokiais buvo A. Baranauskas, Paliulionis, Cirtautas. Lenkinimo darbą tęsė ir iš Varnių į Kauną perkelta seminarija, kol ją tapęs rektorium, atletuvino Maironis. O tai buvo tik 1909 m. Nuo to laiko seminarija išleido patriotus kunigus, o prieš tai patriotiškai nusiteikę buvo išimty, mažuma.

Pereinant į Amerikos gyvenimą, tenka pasakyti, kad ir čia turėjome dvejopų kunigų. Pirmieji kunigai, pradėję steigti čia lietuviškas parapijas, kaip kun. Burba, Kriaučiūnas ir eilė kitų, patys gimę dar pavergtoje caristinėje Lietuvoje, pilni lietuviškos dvasios, darbavosi katalikybei ir lietuvybei. Iš jų paminėtini kun. Milukas, daugelio liet. knygų leidėjas, kun. Savukynas, kazimieriečių steigėjas, kun. Karalius, prel. Balkūnas, prel. Albavičius ir daug daug kitų, kurių nuopelnų lietuvybės išlaikyme Amerikoje niekas negali nuneigti.

Betgi ir čia, kaip ir kadaise Lietuvoje, yra ir antroji medalio pusė. Ir reikia suprasti, kaip ta tamsioji pusė atsiranda. Daugumas jų yra jau čia, Amerikoje, gimę, čia mokęsi, čia seminarias baigę. Jei kadaise turėjom Lietuvoje sulenkintus kunigus, tai čia turim suamerikietintus. Iš vardo lietuviai, bet dvasioje daugelis jau ne. Jiems jau mielesnė anglų kalba, nors dar pakankamai ir lietuviškai moka. Padėtis dar buvo pakenčiama lietuviškose parapijose, kol pamaldoms buvo vartojama tarptautinė lotynų kalba: mišios visur vienodos, o pamokslo jei ir nesupratai, tiek to. Dabar jau nei pamokslo, nei mišių nebesupranti ne sava kalba. O sava kalba lietuviškose parapijose jau beveik visur podukros vietoje.

Grynų lietuviškų parapijų nebeturime. Visur daugiau ar mažiau mišrios, angliškosios persveria ar skaičiumi, ar laiko patogumu. Nenorima vaikų lietuviškai katekizuoti, neleidžiamos tada lietuviškos mišios, neva kad nebūtų ardoma vienybė. Mano išmanymu, mišrioje parapijoje, kokiomis dabar yra vadinamos lietuviškosios, kol jos tokiomis vadinasi, pirmenybė turėtų būti lietuvių kalbai, arba mažių mažiausia lygybė, arba proporcingas patarnavimas. Jei tokiose parapijose 99 nori prieiti prie pirmosios Komunijos lietuviškai, o 1 angliškai — arba priešingai — geras parapijos ganytojas turėtų abiemis lygiai patarnauti. Tada jis bus tikras kunigas. Juk ir gerasis Ganytojas, palikęs 99, ėjo ieškoti vienos. O dabar jau neieškoma nei dviejų, nei dviejų dešimčių avių, jei tik jos kalba ne angliškai, o lietuviškai. Tokiu būdu dirbamas nutautinimo darbas ir kenkiama katalikybei.

AMERIKOS LIETUVIŲ MOKYTOJŲ SĄJUNGOS NUTARIMAI

Praėjusį pavasarį Amerikos Lietuvių Mokytojų Sąjunga buvo suruošusi Čikagoje simpoziumą panagrinėti parapijų vaidmenį lietuvybės išlaikyme. Pagrindinė tema "Lietuvybės išlaikymas atsinaujinančioje Bažnyčioje" kalbėjo kun. Pranas Geisčiūnas. Jo šiek tiek sutrumpinta paskaita yra šiame "L. L." numeryje. Trumpesniais pranešimais paskaitininko mintis papildė Juozas Masilionis, Agnė Kižienė ir kiti. Šių dviejų simpoziumo dalyvių mintis taip pat čia išspausdinome.

Išklausius ir išdiskutavus minėtas paskaitas, buvo padarytos tokios išvados:

I. Visais mūsų tautos laikais tikėjimas buvo lietuvių stiprybės šaltinis ne tik sunkiuose gyvenimo momentuose, bet jis buvo ir tautinio išlikimo pagrindas. Ir šiais laikais tautinis bei religinis jaunosios kartos auklėjimas yra ypatingai svarbus. Jo įgyvendinimui turi būti įjungtos visos jėgos.

II. Tiek tautinio, tiek religinio auklėjimo teisė ir pareiga priklauso šeimai. Visi auklėjimo veiksniai, pvz. mokyklos, bažnyčia, spauda, organizacijos ir kt., turi padėti auklėti jaunąją kartą taip, kaip siekia sąmoninga, tautiniai susipratusi, lietuviška, krikščioniška šeima.

III. Lietuvių tauta jau ne vieną kartą patyrė kitų įvairius įtaigojimus ir mėginimus tikėjimo pagalba nutautinti lietuvius. Gyvenimo patirtis, Dievo įsakymai ir Vatikano nutarimai rodo, kad kitataučiai ar nulietuvėję dvasininkai neturi teisės vykdyti mūsų jaunosios kartos nutautinimo darbo.

IV. Laikome, kad sąžiningi ir pagal evangelijos mokslą veikia dvasininkai turi pareigą be jokių išsisukinėjimų mokyti lietuvių vaikus tikėjimo tiesų ir sakramentų praktikos ta kalba, kurios pageidauja lietuvių šeimos.

V. Šiuo atveju negalimi jokie kompromisai, bet kokie išėitės iešką bėdos susitarimai laikomi nepriimtinais ir pragaištingais, pvz. dalinis vaikų paruošimas lietuviškai maldai.

Todėl susirinkimas pateikia šiuos nutarimus:

I. Reikalaujame, kad INSTRUCTIO

DE PASTORALI MIGRATORUM CURA (migrantų sielovados globos instrukcija), Popiežiaus Pauliaus VI patvirtinta 1969 m. rugpiūčio 15 d., nedelsiant būtų vykdoma visiškai ir ištisai.

II. Pabrėžiame, kad šie naujieji Vatikano nutarimai įpareigoja tėvus, mokytojus, auklėtojus, o ypač dvasiškiją pasirūpinti, kad lietuvių vaikai paveldėtų lietuviškus religinius papročius ir maldą savo tėvų kalba.

III. Parapinėse mokyklose turi būti sudarytos tinkamos religinio lietuvių vaikų auklėjimo sąlygos, būtent: lietuvių vaikams turi būti savaitės dienomis privalomos šv. mišios lietuvių kalba. Išpažintis, šv. komunija ir sutvirtinimo sakramentas turi būti atliekami tik lietuvių kalba.

IV. Prašome PLB valdybą šiuos mūsų nutarimus patvirtinti, juos pripažinti lietuvių tautos reikalavimu ir skirti asmenį šiems nutarimams įgyvendinti.

V. Jei *Instructio de pastorali migratorum cura* vertimas į lietuvių kalbą ir paskleidimas ilgai užsitęstų, pavedame Mok. S-gai tą vertimą atlikti ir paskleisti lietuvių tarpe.

VI. Prašome lietuvius kunigus plačiau ir veikliau įsijungti į lietuvišką veikimą, o jau lietuvišką darbą dirbantiems kunigams reiškiamo savo ištikimybę ir siekiame jiems padėti.

VII. Pavedame Mok. S-gai šiuos nutarimus išsiuntinėti įstaigoms, institucijoms, spaudai, radijo stotims ir kt.

Amerikos Lietuvių Mokytojų Sąjungos Valdyba

RELIGINĖS PROŠVAISTĖS SOVIETŲ SĄJUNGOJE

Niekas ir niekada žmonių istorijoje nekovojo prieš religiją taip brutaliai, taip žiauriai, taip rafinuotai, panaudojant visas diktatūrinės valstybės policines priemones, įjungiant valstybinio ūkinio monopolio spaudą ir mobilizuojant visas techninės ir mokslinės pažangos galimybes, kaip Sovietų Sąjunga. Gal čia, šioje srityje, konkuruoja tik raudonoji Kinija, ilgiau užtęsusi egzekucijų kelią ir mažiau maskuodamasi klastinga religinės tolerancijos skraiste.

Ir vis dėlto kaip kartais pro kietos, slegiančios uolos plyšį prasiskverbia koks žalias daigas, taip ir priešreliginio siautėjimo nualintuose Sovietų Sąjungos tyrilaukiuose tai šen tai ten pavienių gilesnės gyvenimo prasmės paieškančių žmonių ar masinio viešosios opinijos spaudimo dėka prasimuša, kad ir gležnas, religinės minties daigas.

RELIGINĖS UŽUOMINOS RAŠYTOJUOSE

Prieš keletą mėnesių iš spaudos išėjo M. Haywardo ir W. C. Fletcherio redaguotas veikalas "Religion and the Soviet State: a Dilemma of Power" (išleido Praeger leidykla Niujorke, 200 p., \$6.50). Čia rusų literatūros profesorius Queen's kolegijoje, Niujorke, Albert C. Tod duoda straipsnį tema: "Dvasiniai elementai naujoje Sovietų literatūroje". Jis pažymi, kad viešoji nuomonė ima, kad ir atsargiai, maištauti prieš partijos liniją ir jau tokia poetė, kaip Bela Achmadulina galėjo sukurti eilėraštį, vardu "Dievas", ir tas eilėraštis nėra nei ironiškas, nei piktžodžiaujan-

tis prieš tikėjimą. Evtušenko jau galėjo rašyti apie Kristų su pagarba. Vinokurovas panaudoja pirmojo žmogaus — Adomo — sąvoką, išryškindamas jo nekaltumą ir panaudodamas tai kaip perspektyvą, padedančią suvokti Auschwitzo krematoriumų baisumą. Voznesenskis jau gali savo kūrinuose panaudoti stačiatikių maldos formas, pamaldų temas ir veiksmingai bei pagarbiai paminėti galingą nukryžiuavimo vaizdą.

Michailo Bulgakovo apysaka "Mokytojas ir Margarita," kur literatūriškai pavaizduojamas Kristaus susitikimas su Pilotu, nebuvo išspausdinta autoriui dar esant gyvam, bet ji buvo išspausdinta žurnale "Moskva" 1966 ir 1967 m.

BAŽNYČIOJE BUVO KAŽKAS GALINGO...

Kazakovas savo metaforiniame kūrinyje "Adomas ir Ieva" jau galėjo įrašyti tokį sakinį: "Bažnyčioje buvo kažkas galingo, kas kėlė jame mintis apie tautos genijų, apie istoriją, apie taiką ir vienatvę".

Sergejus Čudakovas savo trumpame eilėraštyje apie žmogų, iškritusį iš laivo į jūrą, pasakoja, kaip tokiu atveju sustoja laivas ir, leidžiant lynus, stengiamasi tą žmogų ištraukti, išgelbėti. "Bet kai žmogaus siela paneria, kai jis dūsta nuo baisumų, nuo desperacijos, tada nė jo paties namas nestoja, o pražėgliuoja pro jį..."

Voznesenskis savo mąstymuose "Ozoje" taip skelbia: "Visas progresas yra atgal žengimas, jeigu yra palaužiamas žmogus". Taigi, net rusų litera-

tūroje ima prasiveržti gilesnės religinės prasmės ilgesys ir pasibaisėjimas teroru, priespauda. Žinant, kaip ten laisvajam žodžiui nėra jokių sąlygų, šie maži prasiveržimai yra itin reikšmingi.

LAUKIA DIEVO

P. Vladimirovas savo kūryboje perteikia tokią jungtį su istorinėmis rusų bažnyčiomis ir jų skelbtu Dievu. Jis rašo:

Išilgai Rusiją mūsų bažnyčios stovi

Užmirštos, prispaustos.

Išilgai Rusijos mūsų brangios bažnyčios stovi

Be jokių švenčių jose.

Jos dūsauja, dejuoja, aimanuoja

Ir verkia, lyg sena moteris,

Gėdėdamos dingusios praeities,

Atsimindamos jaunimą...

Tačiau vėjas neša laiką pro šalį...

Mūsų brangios bažnyčios stovi išilgai

Rusijos

Ir laukia Dievo.

Kai kurie iš čia minimų kūrinių negalėjo būti paskelbti viešojoje spaudoje Rusijoje, bet jie visi sukurti Sovietų Sąjungos piliečių, paskelbti slaptuose žurnaluose ar išleisti "samizdat" keliu: rankraščiuose eina iš rankų į rankas ir liudija religinio gyvenimo ilgesį.

KILKI PRIE ŽVAIGŽDŽIŲ

Jurij Stefanovas rašo:

Viešpatie Dieve,

Išklausyk mano maldą!

Žinau, kad ir Tu

Liūdi su manimi.

Ir man vienam

Tu parodai kelią

Į tamsumos požemius,

Kad nužengčiau ten už Rusiją.

Slidžiais laiptais

Aš nusileisiu

Prie Rusijos geheenoje,

Prie Rusijos pragare.

Prisiartinsiu nedrąsiai

Ir prabilsiu, vos alsuodamas:

Dėl tavęs mano kūnas.

Ir kraujas, ir siela.

Aš lenkiu savo galvą:

Tu, Rusija, nuplauki

Savo ašaras ir pūlius

Mano krauju...

Kilki prie žvaigždžių...

Aleksiejus Dobrovolskis slaptame žurnale "Feniksas" 1966 m. parašė straipsnį "Santykis tarp tikėjimo ir mokslo". Čia autorius prieštariauja minčiai, kad tikėjimas ir religija yra žmogaus silpnumo ar senovės nežinojimo produktas. Jis įrodinėja, kad religija atitinka žmogaus didžiausią ilgėsį, kas rodo religijos atitikimą absoliučiai tiesai.

RELIGINIS FERMENTAS TARP RUSŲ INTELIGENTŲ

Minėtoje knygoje "Religion and the Soviet State" randame ir kitą įdomų straipsnį, parašytą filosofijos profesoriaus George L. Kline, dėstančio Bryn Mawr kolegijoje, Pensilvanijoje. Jis yra išvertęs daugelį rusų kūrinių, paruošęs jų rinkinius, yra autorius eilės studijų apie rusų filosofiją. Jis minėtoje knygoje duoda straipsnį: "Religinis fermentas tarp rusų intelektualų", čia jis primena poetus su stipriu religiniu atspalviu kūryboje, kaip Marina Cvetieva (1892-1941) ir Boris Pasternakas (1890-1960).

Intelektualams besiilgint, Rusijoje pradedama perspausdinti ankstyvoji, prieškarinė kūryba, nors ir su stipriu religiniu atspalviu. Pvz. nuo 1961 m. jau gaunami Skovrodos raštai, kur dūsaujama: "Mokslas nepripildė sielos gelmių... Mūsų troškulys nenumalšintas, o dar daugiau užaugęs".

Dabar kalinamas Siniavskis skundėsi, kad miestiški patogumai ir tech-

nikos pažanga užslopina Dievo balsą: "Dievo balsas skambėjo tyruose, tyloje, bet mums kaip tik ir trūksta tylos ir tyrlaukių. Mes viską paskandinome ir užpildėme tik savimi ir mes stebimės, kad Dievas mums nepasirodo".

NEPAPIRSITE UŽSUKAMOMIS LAKŠTINGALOMIS

Voznesenskis skelbia:

*Visas progresas yra reakcionieriškas.
Jeigu žmonija sužlunga po juo.
Negalite mūs papirkti trapiais žaisleliais
ir užsukamomis lakštingalomis.*

*Techniškas žargonas atsistoja mano gerklėje,
Aš skolinu savo balsą ir sielą technologijai...*

*Technologijos, kaip ir valstybės, yra mirtingos.
Jos išblėsta ir miršta.
Tėra tik vienas pastovus dalykas žemėje.
Kažkas kaip žvaigždės šviesa, kuri dinga,
bet kuri tebešviečia.
Mes tai vadindavome siela.*

DVASIOS BUVIMAS TRIUMFUOS

Talentingas Leningrado poetas Stanislav Krasovickis dar 1958 m. reiškė viltį:

*Dvasios buvimas triumfuos
Tarp kompiuterių detalių.*

"Dvasia" rašoma didžiąja raide, ir tikybinę eilėraščio prasmę dar sustiprina prieš tai buvusiose eilutėse kalba apie "Dievo" valią".

Už geležinės uždangos vis dėlto buvo išspausdintas jėzuito Teilhard de Chardin veikalas "Žmogaus fenomenas". Tas veikalas, atrodo, turėjo daugiau įtakos Lenkijoje ir Čekoslovakijoje, tačiau ir Rusijos inteligentas dabar gali pasiskaityti Chardino tvirtinimą:

"Praslinkus dviejų šimtmečių aistrin-gai kovai, nei tikėjimui, nei mokslui nepavyko diskredituoti savo priešo. Priešingai, išryškėjo, kad nė vienas iš jų negali normaliai vystytis be kito... Kai mes kreipiame žvilgsnį į visatos viršūnę, į visumą, į ateitį, mes negali-me apsieiti be religijos. Religija ir mokslas yra du sujungti veidai ar fa-zės vieno ir to paties žinojimo akto..."

Prof. Kline, kuris pats lankėsi Mas-kvoje, Leningrade ir Kieve 1966, 1967 ir 1968 metais, liudija, kad Sovietų in-telektualus veikia religinio egzisten-cializmo atstovai, kaip Šestovas, Ber-diajevas, Rozanovas.

NAUJOS EPOCHOS ILGESYS

Brodskis viename savo kūrinį, pa-vadintame "Kalėdų eilėraštis", viešai nepaskelbtame, sako:

*Staiga, pakėlęs akis
Į Dangaus šviesą, suvoki:
Tavo gyvenimas yra tikra dovana.*

Viename savo eilėraštyje, sukurtame ryšium su Leningrade, Nevskio prospekte, nugriauta graikų bažnyčia, kad toje vietoje būtų pastatyta šokių salė, Brodskis sumini žmonių vedimą prie Kristaus ir toliau sako:

*Šiąnakt aš žiūriu į lango tuštumą
Ir medituoju apie tą punktą.
Prie kurio mes priėjome, ir klausiu sa-vęs: nuo ko mes dabar esam
Labiau nutolę — nuo senovės graikų pasaulio.
Ar ortodoksijos? Kas dabar mums arčiau?
Kas ateityje? Ar mūsų laukia nauja epocha?
Ir jeigu taip, kokia gi mūsų pareiga?
Kokias aukas mes turim daryti dėl jos prašvitimo?*

Meilė — tai yra bendrom jėgom kry-žiaus nešimas.

Dostojevskis

iš TĖVYNĖS

IR TEN TIE PATYS VARGAI

Čia, išeivijoje, mes sielojamės, kad lietuvių kalbos reikalai ne gerėja, bet vis blogėja. Ir nenuostabu — gyvenamojo krašto kalba daro neigiamą įtaką ne tik jaunimui, bet ir vyresniesiems. Atrodo, kad Lietuvoje turėtų būti geriau, juk ten yra gimtojo žodžio lopšys, tačiau, kaip matyti iš spaudos, ir ten tie patys vargai. Amžiais Lietuva nešusi svetimųjų uždėtą vergiją, negalėjo apsisaugoti ir nuo svetimųbių, kurios nuolat brovėsi lietuvių kalbon. Tų svetimųbių neįstengta nusi-kratyti nė per dvidešimt nepriklausomo gyvenimo metų. Dabar, vėl atėjus rusams, tos svetimybės veržte veržiasi pro visokius plyšius ir kliudo lietuvių kalbos pažangą.

Jeigu mes, gyvendami svetimuose kraštuose, stengiamės švarinti savo kalbą (tam tikslui ir į "Laiškus Lietuviams" įvedėme "Gimtąjį žodį"), tai ir mūsų broliai tėvynėje ne mažiau šiuo reikalu sielojasi. Jau yra nemaža universitetą baigusių jaunų lituanistų, kalbos klausimais rašoma įvairiuose laikraščiuose bei žurnaluose, leidžiamos knygos, žodynai, bet ypač daug praktiškų patarimų duoda jau nuo 1961 m. leidžiami sąsiuviniai, pavadinti "Kalbos Kultūra". Tai yra žurnaliukas, panašus į mūsų buvusią "Gimtąją Kalbą". Šiuo leidinuku ir mes dažnai pasinaudojame, ruošdami "Gimtojo žodžio" skyrių.

Šių metų kovo mėn. "Pergalėje" rašoma, kad neseniai pradėta kova už

gražesnę ir taisyklingesnę lietuvių kalbą tęsiama toliau. "Kalbinis sąjūdis apėmęs visą respubliką. Vilniuje, Kaune, Kapsuke, Šiauliuose, Anykščiuose įsikūrusios lietuvių kalbos sekcijos su savo konsultaciniais punktais vadovauja šiam darbui. Kalbininkams aktyviai talkininkauja įvairių profesijų žmonės, ypač daug padeda studentai".

Toliau aprašo, kaip Kauno Politechnikos instituto ir Vilniaus universiteto studentai eina į krautuves ir į įvairias įstaigas, klauso, kaip ten žmonės šneka, taiso jų kalbos klaidas, renka medžiagą, kurią paskui panaudoja lietuvių kalbos sekcijos sąsiuvinii paren- gimui. Kalbinio sąjūdžio centras — Vilniaus universitetas. Kalbininkai čia nagrinėja įvairius teorinius kalbos klausimus, diskutuoja, aiškinasi, normina kai kuriuos kalbinius dalykus ir plačiai visuomenei jau pateikia neabejotinus kalbos faktus.

"Taigi, kalbos klausimas šiandien visiems aktualus; taisyklingai kalbėti ir rašyti stengiasi ne vien mokytojas, žurnalistas, bet ir inžinierius, parduotuvės darbuotojas, autobuso vairuotojas, aktorius, dailininkas ir t. t. Tai rodo ir kalbininkų apsilankymai tose vietose, kuriose prieš metus buvo kalbama ir rašoma bet kaip. Štai pasiekimais džiaugiasi "Šviesos" vyr. redaktorė D. Galnaitytė, tikrinusi Kauno autobusų ir geležinkelių stoties kalbą, kuri jau "darosi" panaši į lietuvių kalbą. Sumažėjo kalbos klaidų ir kai ku-

Dailininkas su žmona

DAILININKAS LEONAS URBONAS gimė 1925 m. Zarasų apskrityje. 1946-48 m. studijavo meną Stuttgarto valstybinėje akademijoje. Dabar gyvena Sydnejuje, Australijoje. Šis "Laiškų Lietuviams" numeris yra iliustruotas jo kūrinių nuotraukomis.

Nuo 1964 iki 1970 m. jau jis yra suruošęs apie 15 savo individualių parodų įvairiuose Australijos miestuose, Niujorke, Čikagoje, Toronte ir kitur. 1967 m. pakviestas dalyvavo tarptautinėje iškiliųjų dailininkų parodoje ("The Thirty Five") Palm Springs, Calif. Nuo 1958 m. yra narys Contemporary Art Society of Australia ir aktyviai dalyvauja Australijos meno pasaulyje, iš statydama s savo kūrinius grupinėse parodose ir meno konkursuose.

Už savo kūrinius, atliktus aliejaus, plastikos, pastelės ir grafikos technika, dailininkas yra laimėjęs eilę medalių, premijų bei pagyrimo lapų. L. Urbono darbų yra Australijos valstybinėje kolekcijoje, bet jų yra įsigiję ir privatūs kolekcionieriai Australijoje, Naujojoje Zelandijoje, Belgijoje, Vokietijoje, Amerikoje ir Kanadoje.

riose Vilniaus maisto bei pramoninių prekių parduotuvėse.

Žinoma, dar ne viskas ištaisyta. Kauniečiai susirinkime minėjo Kauno Muzikinio teatro aktorių blogą kalbą, taip pat verta susirūpinti Palangos kurorto rašytine bei šnekamąja kalba. Vilniškiai apgailestavo, kad mokyklose nepaprastai blogai kalba ne tik mokiniai, bet ir mokytojai. Tai, ką mokytojai lituanistai padaro, kitų specialybių mokytojai dažniausiai pagadina. Todėl čia kalbininkų laukia dar daug darbo.

Deja, nė mes, išeiviai, negalime per daug pasigirti savo lituanistinių mokyklų mokytojų kalbos taisyklingumu. O ką jau bekalbėti apie laikraščius ir radijo pranešimus! Čia reikėtų kokių nors sankcijų. Skaitytojai turėtų rašyti redaktoriams, kad daugiau neskaitys jų laikraščių, jeigu nepagerins kalbos. Reikėtų rašyti ir radijo bei televizijos vedėjams bei pranešėjams, kad daugiau jų nesiklausys, nežiūrės ir nerems, jeigu ir toliau bus kalbama tokia daryta lietuvių kalba.

KNYGOS

NIJOLĖ JANKUTĖ

VERTA PRALEISTI DIENĄ SU "DIENA PRIE EŽERO"

(Apie patrauklią knygutę mažiesiems)

Nedaug išeivijoj išleidžiama knygų, todėl kiekviena nauja susilaukia dėmesio iš skaitančiųjų, kurių "gretos šiek tiek retos". Bet gal kaip tik todėl tie skaitantieji labiau reiklūs ir labiau suineresuoti.

Žinoma, daugiausia reikalavimų statoma vaikų knygai. Ji irgi reta, kaip reti jos skaitytojai. Kodėl taip yra, atsakymą dalinai slepia tas užburtas ratas: svetimo krašto kalba vis labiau išstumia lietuviškąją iš kasdienio vartojimo, siaurindama vaiko žodyną. Menkas žodynas riboja vaiko skaitybą, kurią dažnai jam apsunkina dar ir autoriaus atitolimas nuo dabartinio vaikų pasaulio. Taigi, išeivijos lietuviukams parašyti taip, kad jie skaitytų — sunkus ir ne visiems autoriams pavykstas menas.

Tačiau Aloyzui Baronui pavyko. Jo "Diena prie ežero" bus mažųjų noriai skaitoma, o mažiausiųjų, mamai skaitant, mielai klausoma.

"Diena prie ežero" — berniuko Gintarėlio, gyvenančio šio krašto didmiestyje, vienos dienos nuotyčiai. Tie nuotyčiai maži, kaip ir pats Gintarėlis: plaukiojimas laiveliu, gąsdinanti audra, pasimetimas paplūdimyje, žodžiu, pagal Jurgį ir kepurė. "Diena prie ežero" — labai tikra didmiesčio vaiko diena. Ji prasideda su pamėgta televizijos programa ir mamos pažadu vežtis mažąjį herojų prie ežero. Toliau — kelionė paežerėn autobusu, kasdieniai

gatvių vaizdai ir garsai, pagaliau — tipingas didmiesčio paplūdimys, kur

"...ant kranto žmonės kepa,

Tepalais viens kita tepa.

Jei lapu neužsiklosi.

Tuoj nudegsi saulėj nosį!"

(24 psl.)

Čia ir prasideda Gintarėlio nuotyčiai, kai, netikėtai sutikto draugo tėtė pavėžina laiveliu, kuris — o kaip baisu! — sugenda. Kaip tyčia — dar baisiau! — pakyla vėjas ir bangos, ir net keli lašai nukrinta iš apsiniaukusio dangaus! Kai galų gale Gintarėlis laimingai grįžta į krantą, čia jo laukia kita staigmena: paplūdimio garsiakalbis šaukia, kad pradingo mažas berniukas. Gintarėlis baisiausiai nustemba, kai

"...sargybinis didžiulis

Capt Gintuką už peties:

— Ar ne tu tasai berniukas.

Kurs pradingo, net baisu?

— Aš, — atsakė Gintariukas, —

Aš nedingęs, aš esu!

(31 psl.)

Ir po tokių įvykių nuvargęs, bet išpūdžių pilnas, grįžta Gintarėlis namo. Be abejo, ir mažasis jo nuotykių skaitytojas užvers knygutę patenkin-tas, nes ji kalbėjo suprantamu žodžiu apie suprantamus, vaiką dominančius dalykus.

"Diena prie ežero" parašyta eilėmis. Sklandus, paprastutis eiliavimas labai lengvina skaitymą, o kaitaliojamas

ritmas neleidžia įsibraut monotonijai. Šen ten pasitaikiusius gremėzdiškus ketureilius (O raštinėj paplūdimio, 32 psl.) lengvai atperka grakštieji ir žaismingieji (pvz. 14, 10, 20 psl.).

Auklėjamasis momentas knygelėje jaučiamas, tačiau neįkyriai ir nepamokslaujančiai. Ypač patraukliai ir logiškai autorius išsako mūsų kasdienę bėdą — vaikų tarpusavy kalbėjimąsi angliškai:

— *Sveikas gyvas, Gintariukai,
Kaip tau sekas? How are you?
Bet pamoja Lino tėtis.
Meškere tartum žabu.
Kam jums angliškai kalbėtis.
Juk lietuviai jūs abu?*

(20-21 psl.)

Prie bendros knygutės nuotaikos šiek tiek nesiderina įterptas eilėraštukas apie ašaras, Sibirą ir vergijos pančius. Nors parašytas su geriausiomis intencijomis, tačiau jo abstrakti mintis vaiko nei jaudins, nei domins. Į akis taip pat metasi nenuoseklumas, ra-

šant svetimos kalbos žodžius. Vienur — jie pagal anglų kalbos rašybą, kaip pvz. "how are you?", kitur — beveik fonetiškai, kaip pvz. "Micke Maus".

Nijolė Vedegytė-Palubinskienė, gausiai išpuošusi "Dieną prie ežero" linksmomis, vaikui suprantamomis iliustracijomis, verta padėkos. Gaila tik, kad viršelį, palyginus su knygelės vidumi, pasiliko toks nuskriaustas.

Savo mažuosius lietuviškai auklėjančių tėvų padėka priklauso ne tik autoriui ir iliustratorei, bet ir leidyklai "Terra" bei M. Morkūno spaustuvei. Jų bendros pastangos į vaikų lentyną įdėjo tikrai dailią pavartyti, malonią paskaityti knygutę.

Aloyzas Baronas, DIENA PRIE EŽERO.

Išleido knygų leidykla "Terra" 1969 m.

Iliustravo Nijolė Vedegytė-Palubinskienė.

Spaudė M. Morkūno spaustuvė.

Kaina 3 dol.

L. Urbonas

Iškyla

IDĖJOS IR ŽMONĖS

MYKOLAS J. DRUNGA

KELIOS PASTABOS APIE ATEISTŲ RŪŠIS

Ateizmo ir jį palaikančių argumentų atrėmimas visuomet buvo didelis krikščioniškųjų filosofų rūpestis. Nenuostabu, kad ne visi bandymai šia prasme buvo lygiai sėkmingi ir taikomajam objektui — bedievybei — lygiai pavojingi. Tik kartais kiek gaila, kad kai kurie silpnoki priėjimai išsilaiko ilgiau, negu to būtų verti, ir sunaikina kelių efektyvesnių ir įžvalgesnių priėjimų išbandymui.

Pvz. krikščioniškuose mąstytojuose ypač šiame šimtmety išsiplėtė toksai, mano nuomone, į tikslą nepataikantis galvojimas, kurį trumpai ir aiškiai išreiškė Anicetas Tamošaitis, S. J. (L.L., 1970 m. vasario mėn.): "Ateizmas beveik visada prasideda ne nuo proto, o nuo valios... Šią taisyklę remia svaraus kalibro autoritetas — Maritenas... Pats užaugęs be Dievo ir religijos, vėliau glaudžiai draugavęs su įvairiausių pažiūrų žmonėmis, gerai žino, apie ką kalba. Kokiu būdu, jis klausia, ateizmas gimsta žmogaus dvasioje? Neprasideda nuo kokio nors teorinio svarstymo apie Dievą. Be abejo, ateistas godžiai kreipia dėmesį į Dievą neigiančią filosofiją. Neaplenkia jis ir senos, apdėvėtos frazės, jog mokslinis apsaudio aiškinimas išmetė Dievo buvimą lauk. Tačiau ir toji filosofija, ir toji frazė yra antrinė teisinimosi priemonė, o ne pirminis žmogų nustatęs motyvas. Tą filosofiją ir frazę jis priima kaip įrodytas. Jomis tiki. Kodėl? Todėl, kad jau prieš tai yra apsispre-

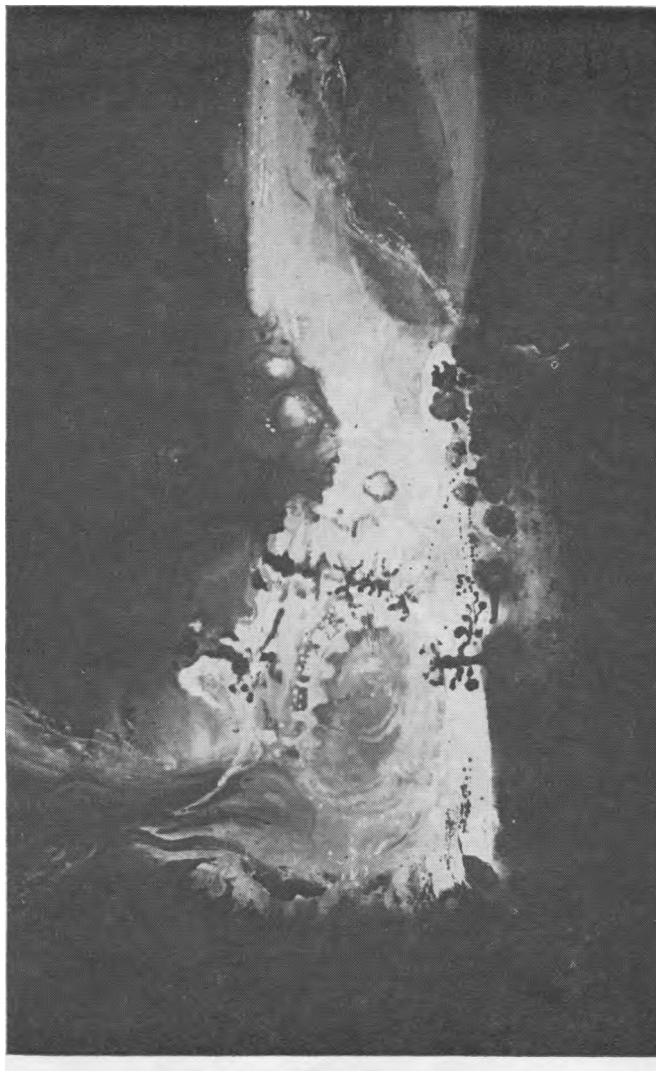
dęs eiti į tą, o ne į kitą pusę... Taigi ateizmo bazė yra ne protas, o valia".

Šitaip ar panašiai samprotauja ne tik Tamošaitis su Maritainu, bet ir daugelis (nors jokių būdu ne visi, pvz. Lonerganas) kitų apologetų. Cituotuose žodžiuose yra tiesos ta prasme, kad iš tikrųjų esama ateistų, kurie ieško savo poziciją tvirtinančių filosofinių ar šiaip teoretinių argumentų tik po to, kai jau už savo poziciją yra tvirtai apsisprendę. Tačiau, mano manymu, nėra teisinga apibendrinančiai teigti, kad "ateizmas beveik visada prasideda ne nuo proto, o nuo valios", ar kad "ateizmo bazė yra ne protas, o valia". Ne tik neteisinga, bet ir kiek žalinga: koncentruojantis ties vieno pobūdžio ateistais, pamirštami kiti, t. y., tie, kurie nuoširdžiai įsitikinę, kad ateizmas yra racionalių argumentų išdava ir kurie nebūtų buvę ateistais, jei būtų manę, jog protu bedievybės pagrįsti negalima. Kad tokio pobūdžio ateistų iš tiesų esama, akivaizdžiai rodo filosofijos istorija.

Pvz. vienas garsiausių modernių laikų filosofų, škotas David Hume (1711-1776), užaugęs protestantu, ilgai sielojęsis Dievo buvimo klausimu, galų gale priėjo prie tikėjimo suspendavimo, nes nė vienas jo girdėtų argumentų už tikėjimą neatrodė jam galiojantis. Kodėl jie jam neatrodė galiojantys, jis dalinai išdėstė savo veikale *Dialogues Concerning Natural Religion*. Kitas dar žymesnis filosofas, lie-

tuvių kilmės vokiečių Imanuelis Kantas (1724-1804) taip pat pasižymėjo Dievo buvimo įrodymų kritika, nors jisai tikėjimo ir nepametė, nes susigalvojo naujų, savų argumentų jam paremti. Mūsų laikais gerai žinomi tokie vyrai kaip Bertrand Russell, Walter Kaufmann, A. G. N. Flew, kurie savo netikėjimą siekė grįsti ne valia (pikta ar gera), ne emocijomis (kaip pvz. ir kai kurių lietuvių filosofų per daug ant šakių keliamas J. P. Sartre), o protu.

Žinoma, galima dabar pradėti pasuminėtuosius ir kitus filosofus racionalistus ieškoti paslėpto motyvavimo, raustis jų biografijose ir bandyti įrodinėti, jog jie visą laiką buvo netikėliai, ir kad visi jų racionalūs argumentai tebuvo išviršinis racionalizavimas. Tokios pusiau psichologinės analizės kaip tik griebiasi Tamošaičio ir Maritaino siūlomos apologetikos atstovai. Tačiau čia ir kyla klausimas: ar nebūtų tikslingiau, užuot skverbiantis į jų apsisprendimo paslaptis, atsikreipti į jų pateikiamus argumentus ir įrodyti jų silpnumą? Kitaip, gali kilti įtarimas, kad visas tas bandymas nurašyti ateizmą į protu neapšviestos valios sritį yra tik paskutinis krikščionių mąstytojų šiaudas, nes neturima kaip reikiant intelektualinės amunicijos ateistų smūgiams atremti! Tad pirmiau reikia sugriauti ateistų argumentus, o paskui jau galima aiškintis, kodėl jie jų taip įsikibę laikosi. Todėl krikščionių mintytojų pagrindinis uždavinys ir yra ateistinių, tariamai protu pagrįstų argumentų kritika, o ne tiek pačių ateistų psichologinė ar fenomenologinė analizė. Kas iš to, kad ateistas bus psichologiškai išnagrinėtas ir jame atidengtas užsispyręs noras netikėti, jei sąmoningi jo argumentai dar nebus sugriauti ir jie dar stovės kaip visiškai priimtini! Tik kai sąmoningi jo argu-

L. Urbonas

Ab initio

mentai bus įrodyti esą netikę, tada bus prasminga ieškoti sąmoninių jo netikėjimo šaltinių.

Jau pradžioje minėjau, kad yra ir tokių ateistų, kurie iš tikrųjų ne galvoja, o "valinėja", arba jaučia, arba, blogiausiu atveju, kvailioja. Prieš tokius ateistus tai, žinoma, kad kova šauni ir drąsi. Bet ne jie, oi, ne jie, yra tikrieji, rimtieji tikėjimo oponentai. (Ir vis dėlto gaila, kad pvz. dr. J. Girmius

GAILA

VLADAS ŠLAITAS

Gaila poetu.
Ypač tų,
kurie poezijoj ieško išganymo.
Lyg poezija galėtų atnešti išganymą!
Daugių daugiausia
jinai gali atnešti paguodos.
Nei daugiau,
nei mažiau.
Tik paguodos.
Ypač man gaila Bodlero.
Ir Rilės.
Piktybių gėlės ir Duino elegijos.
Kodėl gi tiek daug širdžių sutriuškina sunkūs gyvenimo ratai?
Ogi todėl,
kad nėra nieko lengvesnio,
kaip pasimest
ir prarasti Dievą
(per išdidumą ir per kūno įstatymą).
Nesakykit,
kad aš šneku, lyg piemens botagėliu pliaukščiau į orą.
Nesakykit.
Nes ir aš buvau kūdikis.
Ir basakojis berniūškstis buvau.
Ir užtai aš tvirtinu,
kad ankstyvoj vaikystėj
aš turėjau mielą
ir,
sakyčiau,
apčiuopiamą Dievą savo širdy.
O,
Dievulėli Tu mano!
Šitaip aš Ji vadindavau.
Ir Jisai niekados nepalikdavo man neprieinamas ir nepasiekiamas.
Tai,
kas liečia mane,
lygiai liečia visus, kurie gimė iš moteriškės.
Och,
kaip man baisiai gaila visų poetu,
kuriuos vieną po kito sutraiško gyvenimo ratai.

ties daug savo storos knygos Žmogus
be Dievo puslapių užleidžia "rungty-
nėms" su tokiais "galvočiais" kaip
Heideggeris, Sartre ir kt., kurie nei
ateizmui, nei žmogaus išminčiai jokios

garbės nedaro). Tikėjimo apgynimas
tik tada garbingas, kai jis vyksta prieš
garbingus oponentus. Gi prieš ką gar-
bingiausia laimėti — aklą valią, besi-
liejančius jausmus ar šaltą protą?

GIMTASIS ŽODIS

KADA DALELYTĖ N E RAŠOMA DRAUGE, IR KADA SKYRIUM?

Vartojant neigiamąjį dalelytę *ne*, dažnai kyla abejonės, ar ją su norimais paneigti žodžiais rašyti drauge, ar atskirai. Vienoks ar kitoks rašymas priklauso nuo to, kas norima šia neigiamąja dalelyte pasakyti. Kai kuriais atvejais ji žodį tik neigia, tarsi išjungia iš pasakytos minties, bet jo reikšmės nekeičia. Pavyzdžiui, J. Jablonskio pateiktame sakinyje *Ne mokslas dabar jam rūpi* dalelytė *ne* nepakeičia žodžio *mokslas* reikšmės, o tik parodo, kad kalbamajam asmeniui dabar rūpi visai kas kita, tik ne mokslas. Kitais atvejais dalelytė *ne*, virsdama priešdėliu, pakeičia buvusią žodžio reikšmę, pvz.: *laimė — nelaimė, malonumas — nemalonumas, mažas — nemažas, toli — netoli* ir t. t. Paprastai šios aplinkybės ir nusprendžia dalelytės *ne* rašybą: kai ji su kitu žodžiu sudaro vienos sąvokos (naujos neigiamos sąvokos), tai rašoma skyrium, o kai ji pakeičia buvusią žodžio reikšmę ir su juo sudaro naują sąvoką reiškiantį žodį, tai ji rašoma drauge.

Dalelytės *ne* rašymas drauge ar skyrium daug priklauso nuo to, kurią kalbos dalį ja neigiame. Tik pirmiausia reikia pabrėžti, kad visuomet priešpriešiniuose sakiniuose dalelytė *ne* su visais žodžiais yra rašoma skyrium, nes naujos neigiamos sąvokos su jais nesudaro. Pvz.: *Jis ne lietuvis, bet lenkas. Jis ne išmintingas, bet kvailas. Ne tinginiauti, bet dirbti čia atėjau. Jei*

ne laisvu noru eisi į kariuomenę, tai būsi priverstas eiti.

Paprastai dalelytė *ne* drauge yra rašoma su veiksmažodžiais, su jų išvestinėmis formomis (dalyviais, pusdalyviais, padalyviais), su ryškios veiksmažodinės kilmės daiktavardžiais, su būdvardžiais ir su būdvardiniaisrieveiksmiais. Atskirai yra rašoma su daiktavardžiais, skaitvardžiais, įvardžiais, daiktavardiniais ir įvardiniaisrieveiksmiais, prielinksniais, jungtukais. Tai yra tik bendra taisyklė, bet nemaža yra ir išimčių. Taip pat su kai kuriomis kalbos dalimis dalelytės *ne* rašymas nėra galutinai nustojęs: vienur rašoma vienaip, kitur kitaip. Dėl to gal bus naudinga pažvelgti atskirai į kiekvieną kalbos dalį.

1. *Su daiktavardžiais.* Paprastai su daiktavardžiais, kaip jau minėta, dalelytė *ne* rašoma atskirai, pvz.: *Ne vėjai pūtė, ne sodai užė, ne lelija lingavo* (liaudies daina). Čia dalelytė *ne* nekeičia su ja einančių žodžių reikšmės, o tiktai juos neigia. Bet kai neina žodžio priešdėliu, tai, be abejo, rašoma drauge. Yra tokių daiktavardžių, kurie tik su šiuo priešdėliu ir vartojami, pvz.: *nenuorama, nemokša, nerimas, nemiga, neapykanta, nebylys, neregys* ir kt. Bet kai kurie priešdėliniai daiktavardžiai gali būti vartojami ir be priešdėlio, pvz.: *nelaimė — laimė, nedarbas — darbas, neteisybė — teisybė, netaupumas — taupumas* ir kt. Čia kartais galėtų būti rašybos neaiškumų, bet vis dėlto neturėtų būti sunku atskirti paprastą sąvokos neig-

mą nuo neigiamąją sąvoką reiškiančio žodžio, pvz.: *Darbas* — ne *vargas*, *tinginystė* — ne *laimė* (priežodis). *Jam šokiai, ne darbas rūpi*. Šiuose sakiniuose yra išreikštas paprastas neigimas. O štai pora sakinių, kur tie patys žodžiai su priešdėliu *ne* išreiškia neigiamą sąvoką: *Kokia nelaimė ji ištiko! Po karo Amerikoje buvo didelis nedarbas*.

Ne su daiktavardžiais rašoma drauge ir tada, kai su šia dalelyte sudaromas naujas žodis, priešingas kitam žodžiui, reiškiančiam asmenį, daiktą arba asmenų bei daiktų grupę, pvz.: *Lietuvoje gyvena ir nelietuvių. Stovykloje dalyvavo du šimtai skautų ir šimtas neskautų. Gyvulius skirstome į žinduolius ir nežinduolius. Vienos medžiagos yra laidininkės, kitos nelaidininkės* (kurios nepraleidžia elektros).

2. *Su būdvardžiais*. Dalelytė *ne* su būdvardžiais paprastai sudaro naują sąvoką, priešingą teigiamai, todėl rašoma drauge, pvz.: *geras* — *negeras*, *gražus* — *negražus*, *blogas* — *neblogas*, *šaltas* — *nešaltas*, *baltas* — *nebaltas*, *šakotas* — *nešakotas* ir kt.

Kartais dalelytė *ne* gali tik neigti būdvardžio reikšmę, bet nesudaryti su juo naujos sąvokos. Tada ji rašoma skyrium, pvz.: *Aš juk ne mažas vaikas, gali manim pasitikėti. — Aš visai ne sena! — atkirto eglutė*.

Su aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžiais dalelytė *ne* naujos sąvokos paprastai nesudaro, tad yra rašoma skyrium, pvz.: *Jis už mane ne aukštesnis. Jis ne geriausias mokinys klasėje*. Tik labai retais atvejais dalelytė *ne* gali sudaryti vieną sąvoką su aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžiais, todėl rašoma drauge, pvz.: *Smūgiai į duris darėsi vis nekantrėsniai. Veidmainiai — tai patys negarbingiausi žmonės*.

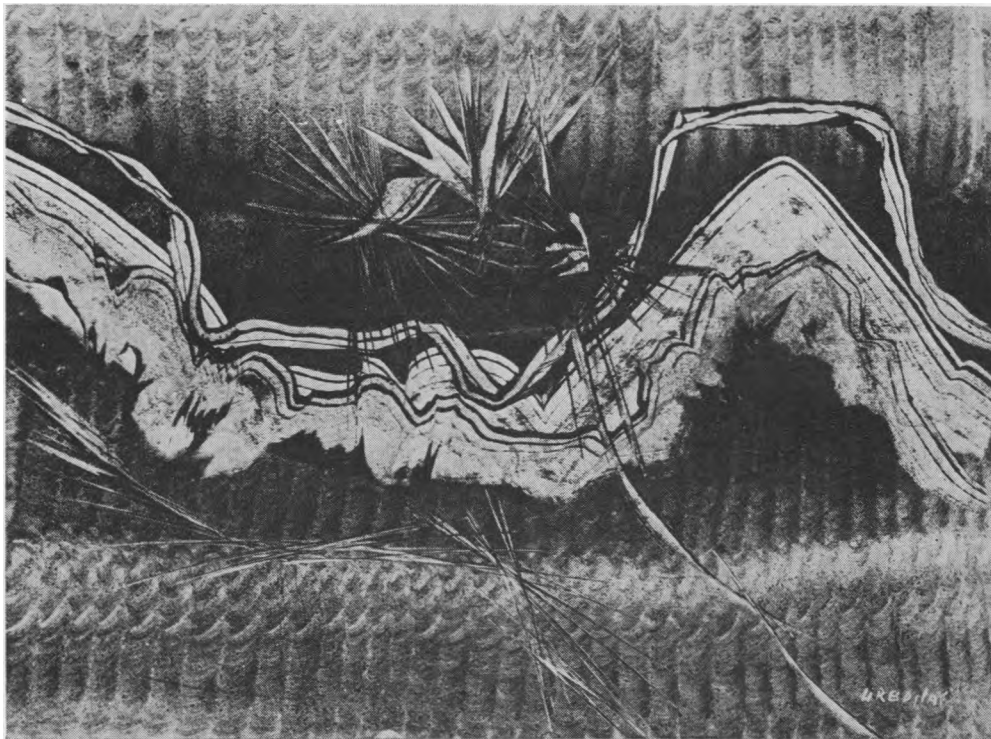
3. *skaitvardžiais*. Su skaitvardžiais dalelytė *ne* vieno žodžio nesudaro, tad paprastai rašoma skyrium, pvz.: *Jau ne vienas man taip sakė. Jis ne pirmas, kurį šiandien sutikau*.

4. *Su įvardžiais*. Taip pat ir su įvardžiais *ne* paprastai rašoma skyrium, pvz.: *Dar ne visus aš išskaičiavau. Ji ne savo vaikus augina. Ne kiekvienas tai sugeba*.

Su įvardžiais *kas*, *koks*, *savas* dalelytė *ne* kartais sudaro žodžius, turinčius būdvardinę perkeltinę reikšmę, pvz.: *ne kas* arba *ne koks* reiškia "prastas, menkas", o *ne savas* reiškia "keistas, neįprastas". Gramatikose dabar paprastai sakoma, kad su šiais įvardžiais, kaip ir su visais kitais, *ne* rašoma skyrium, bet mūsų rašytojai dažnai rašo ir drauge. Pvz.: *Bet ir tu buvo nekoks gyvenimas* (Žemaitė). *Šiandien aš nesavas* (A. Vienuolis). Bet kartais net tie patys rašytojai šiuos žodžius rašo ir atskirai. Tad galima sakyti, kad šios rūšies žodžių rašyba dar mūsų bendrinėje kalboje nėra nusistojusi. Manytume, kad pagal pirmiau minėtą taisyklę, kur buvo sakoma, kad dalelytė *ne* rašoma drauge, jeigu ji su kitu žodžiu sudaro naują sąvoką, gal būtų geriau ir šiais atvejais rašyti *nekas*, *nekoks*, *nesavas*.

5. *Su veiksmažodžiais* ir iš jų išvestomis formomis (dalyviais, padalyviais, pusdalyviais) dalelytė *ne* visuomet rašoma drauge, išskiriant, žinoma, tik jau minėtus prieštaravimo atvejus, pvz.: *Duok, Dieve, rasti bet ne pamesti. Ne stovėti mes čia susirinkome. Pamokos metu turite klausyti, o ne išdykaukti*.

6. *Su prieveiksmais*. Su būdvardiniais ir dalyviniais prieveiksmais dalelytė *ne* rašoma drauge, pvz.: *Jis nemėiliai į mane pažiūrėjo. Su melu netoli tenueisi. Laiškas buvo neįskaitomai parašytas. Vaizdas buvo neregė-*

L. Urbonas

Ciklas A, Nr. 304

tai gražus. Su kitaisrieveiksmiais ne rašoma skyrium, pvz.: Ne visai pritariu tavo planui. Ateisiu, tik ne dabar. Man ne vis tiek, kur važiuosime.

Su aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsniorieveiksmiais ne taip pat rašoma skyrium, pvz.: Jis už tave ne mažiau gudrus. Jis ne išmintingiausiai kalba.

Prieveiksmiams *kaip* ir *kiek* dalelytė *ne* gali suteikti naują reikšmę, tada reikėtų rašyti drauge, pvz.: *Mano sūnus nekaip (prastai) mokosi. Mano kaimynas nekiek (nedaug) žemės teturi.*

7. Su *prielinksniais* dalelytė *ne* rašoma skyrium, nes vieno žodžio su jais nesudaro ir paprastai neigia ne atskiro prielinksnio, bet visos prielinksninės konstrukcijos reikšmę, pvz.: *Ne*

prieš dorą toks šėlimas. Tos avižos ne dėl to žąsino. Ne su vienu kirčiu medį nukerta.

8. Su kitomis kalbos dalimis (*jungtukais, jaustukais, dalelytėmis*) dalelytė *ne* rašoma skyrium, pvz.: *Kad tu būtum, mergužele, šakoj pasikorus, ne kad mane bernužėlį jauną paviliojus (daina). Ne tik man taip atsitiko. Ne per daug iš jo gausi.*

Tik *jungtukas nekaip* (vartojamas vietoj *negu*) yra rašomas drauge, pvz.: *Geriau būti protingam, nekaip turtinam (priežodis).*

Dar galima pridurti, kad yra nemaža sudurtinių dalelyčių su *ne*, pvz.: *nebe, nebent, negi, nejaugi* ir kt. Šios rūšies dalelytės kartais neturi net neigiamos reikšmės.

ATGARSIAI

PAGEIDAVIMAS KNYGŲ RECENZUOTOJAMS

Ne kartą spaudoje teko skaityti nusi-skundimų, kad lietuviška knyga vis sunkiau randa kelią į lietuvių namus, kad knygų skaitytojai vis retėja ir retėja. Kad taip yra, tai faktas, bet ar mes patys kartais to knygos kelio į šeimas nepasunkinam? Jau daug kartų buvo rašyta ir prašyta, kad knygų recenzijose būtų pažymėta knygos kaina ir kur tą knygą gauti, bet dažnai į šiuos prašymus nekreipiama dėmesio.

Skaitydama „L. L.“ vasario mėn. Danutės Bindokienės straipsnį „Knyga su apgaunančiu pavadinimu“, tiek ja susidomėjau, kad labai panorau išsityti. Bet autorė kažkodėl teikėsi tik pažymėti, kad „knyga yra Liet. Knygos Klubo leidinys, spausdinta „Draugo“ spaustuvėje 1969 m.“ Ačiū už tokią „tikslią“ informaciją! Pirmiausia nežinau nei Liet. Knygos klubo, nei „Draugo“ adreso. Na, bet norėdama tuos adresus galėsiu surasti. Tačiau jiems teks rašyti du laiškus: pirmame užklausu, kokia knygos kaina, o antrame ją užsisakysiu, nusiųsdama pinigus. Jie taip pat man turės parašyti vieną ar du laiškus. O kam visa to? Kam bereikalingai gaišinti laiką? Be abejo, atsiras tokių, kurie nepanorės rašyti tų laiškų su klausimais, bet visiškai pamirš apie tas knygas. Argi nebuvo galima toje recenzijoje pažymėti knygos kainos? (Bet turite žinoti, gerbiamoji ponai, kad labai dažnai ir knygų autoriai ar leidėjai nesiteikia savo knygoje pažymėti kainos. Red.).

Kitame „L. L.“ numeryje vėl „pasitarnavimas“ visuomenei, ypač tiems, kurie gyvena toliau nuo lietuviškųjų kolonijų. Čia taip gražiai buvo aprašyta mūsų poeto B. Brazdžionio „Poezijos pilnatis“, na,

bet kur ją gauti? Žinau, redakcija atsakys, kad tai buvo paskelbta naujų knygų sąrašė. Bet čia taip pat maža paslauga, nes žmonės paprastai knygomis susidomi, perskaitę jų recenzijas.

Dovanokite, gerbiamasis Redaktoriau, kad rašau pakeltu tonu, ir labai maloniai prašau to tono nesusvelninti, nes man nusibodo lietuviškosios knygos medžioklė. Gal šį kartą rėkiant toliau girdėsis.

Įtūžusi skaitytoja iš Kanados

Gerbiamasis Redaktoriau,

Pirmiausia noriu Jus pasveikinti už juokų skyriaus panaikinimą ir už įvedimą kalbos skyriaus. Tai yra bent iš ko pasimokyti, o skaityti keliuose laikraščiuose vis tas pačias „šypsenas“ tikrai juokas neimdavo. Smagu taip pat, kad žurnalą pajvairinate ir kitų menininkų fotografijomis bei kitais darbais. Būtų miela matyti ir mūsų garsiosios Stančikaitės iliustracijas. Labai pageidaujame ir filmų aprašymų, nes televizijos neturime ir nemėgstame, o kiną labai dažnai lankome, bet kartais, vedantis dvylikmetę mergaitę ir matant netinkamą filmą, darosi nejauku.

R. K.

Didžiai Gerbiamas Redaktoriau,

Man atrodo, kad „Laiškai Lietuviams“ pradėjo konservatyvėti. Nenuėikite per toli šiuo keliu.

Modernistas

Mielasis Redaktoriau,

Jau norėjau anais metais „Laiškų Lietuviams“ atsisakyti, nes jie buvo virte „Laiškais lietuviukams“, bet dabar, kai jie vėl tapo „Laiškais Lietuviams“, tai skaitysiu ir toliau.

Lietuvis

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Kai kuriems asmenims prašant, mūsų paskelbtas konkursas pratęstas iki liepos mėn. 30 dienos. Sakoma, kad ypač jaunimui buvo sunku suspėti iki birželio 30 d., nes buvo mokslo metų pabaiga, egzaminai ir kt. Pažiūrėsime, ar bus lengviau atostogų metu — liepos mėnesi.

“Laiškų Lietuviams” metinė šventė šiais metais bus spalio mėn. 17 dieną Jaunimo Centre. Šių metų konkurso premijų mecenatai yra: S. Semėnienė (100 dol.), V. Kuliešius (100 dol.), S. Rudokienė (50 dol.). Tad numatytoms premijoms dar trūksta 75 dolerių.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LIETUVIŲ ŠVIETIMAS VOKIETIJOJE. Redagavo Vincentas Liulevičius. Vaikų darželių, pradžios mokyklų, progimnazijų, gimnazijų, specialinių mokyklų ir kursų, veikusių 1944-1950 m., apžvalgos su žemėlapiu bei 252 nuotraukomis. Priede — lietuvių švietimas Austrijoje su 10 nuotraukų. Išleido Kultūrai Remti Draugija. 7026 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Kieti viršeliai, 640 psl., kaina nepažymėta.

MŪSŲ KRAITIS. Čikagos Kristijono Donelaičio Aukštesniosios Lituaništinės Mokyklos 1969-1970 mokslo metų moksleivių metraštis. Didelis formatas, 100 psl.

VYTURĖLIS. Čikagos Marquette Parko Lituaništinės Mokyklos mokinių metraštis.

Aloyzas Baronas. IŠDŽIŪVUSI LANKA. 18 novelių. Išleido Liet. Knygos Klubas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Aplankas K. Veselkos. 234 psl., kaina 4.50 dol.

P. Celiešius. AR BAŽNYČIA GALI KLYSTI? 32 psl. brošiūrėlė. Išleido Vakarų Europos Lietuvių Sielovada. Kaina nepažymėta.

Grażina Krivickienė-Gustaitytė. VILNIUS LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOSE. Kalbą redagavo ir žodynėlį paruošė dr. P. Skardžius. Išleido Liet. Knygos Klubas 1970 m. Aplankas Marijos Žymantienės-Biržiškaitės. 384 psl., kaina 5 dol.

LITUANUS, Vol. 15, No. 4. Redaguoja Antanas Klimas ir Ignas K. Skrupskelis. Šiame numeryje rašoma apie “Gedimino laiškus” ir Mačernio “Vizijas”, taip pat paduotas 1954-1969 m. turinys. Adresas: Lituanus, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690.